

הכנסת העשרים מושב שני

פרוטוקול מס' 49 מישיבת הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי יום שני, א' בשבט התשע"ו (11 בינואר 2016), שעה 11:00

סדר היום:

מקרי ההתאבדויות בקהילת הטראנסג'נדר – האחריות והכשלים בהתמודדות הרשויות

נכחו:

חברי הוועדה:

עאידה תומא סלימאן – היו"ר
נחמן שי - מ"מ היו"ר
מירב בן ארי
אילן גילאון

חברי הכנסת:

אמיר אוחנה
זהבה גלאון
יעל גרמן
מאיר כהן
מירב מיכאלי
איילת נחמיאס ורבין
מיכל רוזין

מוזמנים:

– מנכ"לית הרשות לקידום מעמד האישה, משרד ראש הממשלה	– עו"ד ורד סוויד פאר
– מנהלת שירות נוער, משרד הרווחה והשירותים החברתיים	– ציפי נחשון גליק
– מנהלת היחידה להתמודדות במצבי לחץ, משרד החינוך	– יוכי סימן טוב
– ממונה על חינוך למיניות, משרד החינוך	– איריס מנדה בן יעקב
– נציבות שוויון הזדמנויות, משרד הכלכלה	– עו"ד נועה נאמן
– מנהלת היחידה למניעת אובדנות, משרד הבריאות	– דר' עו"ד שושי הרץ
– נציגת ציבור בוועדה לשינוי מין, משרד הבריאות	– נינה הלוי
– מנהל מחלקה, מרכז לבריאות הנפש "גהה", משרד הבריאות	– דר' צבי חיים פישל
– מנהלת תחום רווחה וממונה על שוויון מגדרי, משרד הבינוי והשיכון	– סימה טרם
– קמ"ד נפגעי עבירה, המשרד לביטחון פנים	– רפ"ק ישראל לוי
– הלשכה המשפטית, רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול, המשרד לביטחון פנים	– עו"ד אודליה אדרי
– הלשכה המשפטית, רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול, המשרד לביטחון פנים	– עו"ד רינת ג'אבי
– ממונה על מירשם, רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול, המשרד לביטחון פנים	– תמי אזרזר
– מחלקת יעוץ וחקיקה, משרד המשפטים	– עו"ד מהא מראענה
– יחידת הסיוע לנפגעי עבירה, פרקליטות המדינה, משרד המשפטים	– עו"ד נילי פינקלשטיין אליהו
– ממונה על החקיקה, לשכת עורכי הדין	– עו"ד אוריין לביא
– לשכת עורכי הדין	– עו"ד מיכל עדן
– אגף נכות כללית, המוסד לביטוח לאומי	– מרלית הר ציון
– סמנכ"ל רווחה וקשר עם הכנסת, מרכז השלטון המקומי	– פיני קבלו

–	עו"ד יוסי שלום
–	עו"ס עפרה שילה
–	אחיה בן ארי
–	עדינה גולדנברג
–	אלישע אלכסנדר
–	גיא טירס
–	עדי בן ברק
–	ורד פייברגר
–	גיי האריס
–	רבקה אולשטיין
–	ישראל לב
–	ערן ישראל גלובוס
–	הדס בלומנדל
–	מנדי מיכאלי
–	בל אגם
–	אורי אורבך
–	שון דרורי
–	יאיר נתנשון
–	נתנאל רוט
–	פלאג
–	הרב רון יוסף
–	עודד פריד
–	יהלי בן-עמי ויטנברג
–	לידיה לטין
–	יעל גור
–	יונתן מרטון
–	נינה הלוי
–	דרי רות גופן
–	יעל דורון
–	אדיר ינקו
–	עו"ס מיכל סטולר
–	ענת אראל
–	חנה ארנון
–	גלעד בנימיני ריבלין
–	נועה אלוני
–	אנונימי
–	חבר מועצת העיר, חיפה
–	מנהלת דירת חירום "אופק נשי", עיריית חיפה
–	עורכת מחקר, אוניברסיטת תל אביב
–	חברת הוועד המנהל, האגודה לשמירת זכויות הפרט
–	מנכ"ל ארגון "מעברים" - שינוי בר קיימא לקהילה הטרנסית
–	דובר, ארגון "מעברים" - שינוי בר קיימא לקהילה הטרנסית
–	מנהל אדמיניסטרטיבי, ארגון "מעברים" - שינוי בר קיימא לקהילה הטרנסית
–	רכזת פרויקטים, ארגון "מעברים" - שינוי בר קיימא לקהילה הטרנסית
–	רכז, ארגון "מעברים" - שינוי בר קיימא לקהילה הטרנסית
–	פעילה ואם לנערה טרנסית, "מעברים" - לקהילה הטרנסית
–	רכזת פרויקטים בתחום הטרנס, מרכז גאיה - מרכז טיפולי רב תחומי, נתניה
–	חבר הוועד המנהל "הבית הפתוח"
–	רכזת חינוך "הבית הפתוח"
–	מנכ"לית שותפה, "איג"י - ארגון נוער גאה
–	מדריכה, "איג"י - ארגון נוער גאה
–	חניך, "איג"י - ארגון נוער גאה
–	"איג"י - ארגון נוער גאה
–	"איג"י - ארגון נוער גאה
–	"איג"י - ארגון נוער גאה
–	"איג"י - ארגון נוער גאה
–	מנהל "הוד" - קהילה לה"טבית
–	מנכ"ל האגודה למען הלהט"ב בישראל
–	מנכ"לית "חושן" - מרכז לחינוך ושינוי עבור הקהילה הלהט"בית בישראל
–	אחראית שיבוץ מתנדבים, "חושן" - מרכז החינוך של הקהילה הלהט"בית בישראל
–	מנהלת מרפאת לוינסקי, מרפאה קהילתית לאבחון וטיפול במחלות מין, לשכת בריאות תל אביב
–	עו"ס, רכז תחום להט"ב, מרפאת לוינסקי, מרפאה קהילתית לאבחון וטיפול במחלות מין, לשכת בריאות תל אביב
–	מרפאת לוינסקי, מרפאה קהילתית לאבחון וטיפול במחלות מין, לשכת בריאות תל אביב
–	מרפאת "גן מאיר", מרפאה של קופת החולים "כללית" ללהט"ב, תל אביב
–	מנהלת "בית דרור" - מחסה זמני לנוער להט"ב
–	רכז הסברה, הוועד למלחמה באיידס
–	רכזת פרויקט "גילה להעצמה טרנסית"
–	"אל הלב" חיזוק והעצמה באמצעות אמנויות לחימה
–	יו"ר ארגון תהלי"ה - תמיכה להורים של להט"ב, תל אביב
–	האחווה הסטודנטאית הגאה
–	החוג הגאה, מפלגת "העבודה"
–	מוזמן

ייעוץ משפטי:

תמי סלע

מנהלת הוועדה:

דלית אזולאי

רישום פרלמנטרי:

ר.ל., חבר המתרגמים

מקרי ההתאבדויות בקהילת הטרנסגי'נדר- האחריות והכשלים בהתמודדות הרשויות.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

בוקר טוב לכולם. אני פותחת את הישיבה של הוועדה לקידום מעמד האישה ושוויון מגדרי. התאריך 11 לינואר 2016. אני מבקשת שקט באולם. אנחנו דנות היום בנושא שהוא בעיניי חשוב ביותר, כאוב ואנחנו מדברים ומדברות על מקרי ההתאבדויות בקהילה הטרנסגי'נדרית – האחריות והכשלים בהתמודדות הרשויות.

לפני שאני מתחילה את הדיון, אני רוצה להסב את תשומת לב כל הנוכחים והנוכחות, קודם כל לעניין שאנחנו בינתיים מצולמים אבל תיכף נעלה בשידור ישיר ואני עיכבתי את השידור הישיר כדי לשאול אם מישהו או מישהי מעוניין או מעוניינת לא להיות מצולמים, כדי שנכוון אותם למקום ישיבה ולדאוג שלא יהיו מצולמים בשידור. הדבר השני הוא ענין השמות, אם מישהו או מישהי רוצים לדבר בישיבה אבל לא רוצים שהשם יופיע בפרוטוקול של הוועדה, שברוך כלל גם מתפרסם באתר, אני מבקשת מעכשיו לציין את זה או בתחילת הדברים אבל, בעניין הצילום, האם יש מישהו או מישהי שלא רוצים להיות מצולמים? אני מבינה שלא.

הדבר השלישי שהייתי רוצה להעלות אותו – אנחנו נעצור כדי לקבל על זה יעוץ ובגלל זה איחרתי את פתיחת הישיבה, הוא עניין נוכחות של קטינים וקטינות אתנו בישיבה, עם הרצון שלהם להשתלב בדיון. אנחנו צריכים לפתור את זה מבחינה משפטית קודם, אני צריכה לקבל יעוץ אז תסלחו לי, בגלל זה התעכבנו. אני מברכת על השתתפות חברי הכנסת וחברות הכנסת, חלק מהם חברי הוועדה וחלק כיבדו אותנו בנוכחותם היום ואני מבינה שהנושא חשוב וקרוב ללבם.

מקרי ההתאבדויות של צעירים וצעירות מהקהילה הטרנסגית, עוררו הרבה כאב והיוו כתב אישום חברתי ומוסדי נגד המוסדות ונגד חברה הישראלית באופן כללי. נגד החברה בגלל היחס המפלה שמפלה החברה הישראלית, עדיין, על כל מרכיביה, נגד הקהילה ונגד חבריה, אם זה מתבטא בקבלה למקומות עבודה, אם זה באלימות, אם זה באי-רצון לקבל אנשים לשכירות של דירה, בשכונות לדירות שלנו, או אם זה כלפי המוסדות שעדיין כנראה, מוסדות המדינה, עוד לא עיכלו ועוד לא הפנימו, שחלק מאזרחי המדינה – במקרה הזה הקהילה הטרנסגי'נדרית, יש להם את הזכות ולהן את הזכות, קודם כל להגדרה עצמית, לזהות ולחיים שווים כמו כל – אפילו את המשפט הבא אני לא יכולה להגיד, כמו כל אזרחי מדינת ישראל, כי לא כל אזרחי מדינת ישראל חיים בשוויון אבל, לפחות יכולים לחיות בשוויון באידיאל האזרחי שהיינו מקווים שהמדינה הזו תגיע אליו באיזשהו יום.

ההתאבדויות של מאי פלג ז"ל, ברק קשת ז"ל וויקטוריה ז"ל מעוררות הרבה רגשות אבל גם הרבה שאלות מהותיות, על היחס המפלה של החברה וגם של המדינה. בשנת 2014 הוכתרו מאמצים – אני חייבת להגיד, כמעט מהפכניים או מהפכניים של שרת הבריאות דאז, חברת הכנסת יעל גרמן, שנמצאת אתנו היום והוכיחה השרה דאז שהכול עניין של רצון פוליטי, החלטה פוליטית והחלטה מדינית והיא באמת הובילה את השינוי של נוהלי הניתוחים – יש כאלה שאומרים 'לשינוי מין', יש כאלה שאומרים 'לשינוי מגדרי'. הנהלים השתנו ונעשו הרבה הקלות – בואו נגיד כך, או אולי לא הקלות אלא הנהלים נעשו יותר נורמאליים. לצערנו הרב, לא הגענו למצב השוויוני ולא המשיכה השרה בפעילות שלה כשרת הבריאות כדי לשנות עוד דברים, והגענו למצב הקיים היום, כאשר עולות כל מיני שאלות שמשליכות על חיים ומוות של חברי וחברות הקהילה, שאלות שקשורות לדרך שמשד הבריאות מתייחס לנושא, שאלות שקשורות לדרך שוועדות מתייחסות ואיך משרד הפנים עם רשות האוכלוסין מתייחס לנושא.

אני חייבת לשתף אתכם במשהו שקרה עכשיו בבוקר, לפני שנכנסנו לישיבה הזו. פתאום הבנו שיכול להיות שבכניסה לכנסת היום, הקהילה על חבריה וחברותיה שנכנסים לבניין, יכולים להיתקל במצב כזה שבתעודת הזהות יהיה רשום מין מסוים ובחזות יהיה משהו אחר אז היה חשוב לנו להדגיש בפני המשמר של הכנסת, שיש דיון כזה שמתקיים היום ושלא יהיו שום יחס או התנהגות שעלולים לפגוע בבאי-הדיון הזה ובמשתתפי ומשתתפות הדיון הזה. אני מאד מקווה שהצלחנו לעשות את זה.

אני פותחת את הדיון והיום אני חייבת להגיד, הדיון שלנו הוא דיון, בואו נגיד, נרשמו הרבה משתתפים ומשתתפות, יש פה חומר מאד רציני והייתי רוצה שננהל אותו ביעילות. אני מבקשת מאלישע אלכסנדר, מנכ"ל "מעברים".

אלישע אלכסנדר:

אני מציג את המצגת יחד עם מיכל סטולר מפרוייקט "גילה".

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

מצוין, בבקשה אבל אני מאד מבקשת בארבע דקות מכסימום.

אלישע אלכסנדר:

תודה רבה. אני אלישע, אני מנכ"ל "מעברים", אני בן ארבעים, אני טרנסגינדר בעצמי. מאד התרגשתי לשמוע על ההנחיות שניתנו למשמר של הכנסת. הבעיה של אנשים טרנסגינדרים לא נמצאת רק בכנסת אלא בכל מקום בעצם, זה משהו שצריך להיות רחב יותר וזה גם משהו שאנחנו - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

לצערי אני עדיין לא אחראית על כל מקום.

אלישע אלכסנדר:

עדיין לא.

קריאה:

המסר העקרוני שיצא מפה הוא שחשוב, בכל זאת מסר.

אלישע אלכסנדר:

אני ליוויתי את ברק לבטוח הלאומי, היפנתה אותו אלי דר' רות גופן שנמצאת פה, והיא אמרה לי: "תשמור עליו" כי נראה לה שהחיים שלו קשים והיא צדקה, ולא הצלחנו. זה משהו שמאד קשה לי. גם את מאי היכרתי בשנים האחרונות, קצת פחות טוב, כי היא הייתה אקטיביסטית גם בנושא של מתמודדי נפש, לא רק אנשים טרנסגינדרים וגם המוות שלה היה מאד מאד קשה. את ויקטוריה לא היכרתי אבל יש פה גם חברות שלה.

מיכל סטולר:

שמי מיכל סטולר, אני מטפלת סוציאלית בהכשרה שלי וכיום רכזת של פרוייקט "גילה להעצמה טרנסגית". פרוייקט "גילה" הוא ארגון שקם מתוך הקהילה הטרנסגית בשביל הקהילה הטרנסגית.

בואו נתחיל. אתחיל במספר מן הסוף, התופעה של התאבדות בקרב אנשים טרנסגים היא לא משהו חדש בישראל. הנתון הזה של 41% הוא נתון שהגיע ממחקר אמריקאי מאד רחב שהיה וחוזר על עצמו בהרבה מאד מחקרים בעולם. אובדנות היא משהו שקיים בקהילה שלנו, ולשמחתנו גם אפשר לפתור אותו. יש כל מיני מחקרים שמראים שעם טיפול פסיכותראפי מתאים, אפשר להפחית משמעותית ולצמצם את האובדנות. קצת על רקע - - - d.s.m., הגדרה של הפרעת זהות מיגדר, היום אנחנו מדברים על דיספוריה מיגדרית, תחושה של לחץ, חרדה ואי-נוחות שקשורות בפער בין התפיסה העצמית של המיגדר ובין איך שהחברה תופסת אותו.

אלישע אלכסנדר:

זה בעצם מה שגורם בין היתר לנושא של אובדנות, כלומר, לא הטרנסגינדריות עצמה אלא היחס של הסביבה והנגישות לטיפולים שונים. בשקף הבא אפשר לראות שאפשר להקל ואפילו - - - על הנושא של דיספוריה מגדרית שגורם, בין היתר, לאובדנות, על ידי קבלה מהסביבה, הכרה במיגדר בכל הרשויות - משהו שלא מתקיים כיום, אי אפליה, ניפוץ סטיגמות וגם להנגיש טיפולים, להתאים את המראה מבחוץ לתחושה הפנימית.

בנוסף - וזה משהו שמאד בולט בהרבה מהסיפורים הטרנסגינדרים הוא שאומרים: טוב, הוא לא התאבד בגלל שהוא היה טרנסגינדר אלא בגלל מיליון דברים נוספים אבל, הבעיה היא שבגלל שאנחנו כל כך חשופים לדיכוי באפליה ואלים אז יש לנו הרבה מה שנקרא 'תחלואה נלווית' והרבה פעמים אנחנו נופלים בין הכיסאות. כל מערכת מצפה שמערכת אחרת תדאג לזה ומדובר בבעיה רוחבית. אין פה משהו אחד שהוא ספציפי ואנחנו יכולים להגיד: טוב, פתרנו אותו, סידרנו את הוועדה לשינוי מין ואז הכול נפתר, זה לא ככה, זו בעיה רוחבית ונתנו גם נייר עמדה. אני יודע שזה קצת ארוך אבל, כל רשות שם מקבלת

פיסקה. מאד חשוב לי שאם יש פה נציגי משרדים אז שיקראו את הפיסקה המתאימה וזה רק על קצה המזלג. אנחנו צריכים לעשות שינוי רוחבי בכל המוסדות השונים.

משהו מאד מאד חשוב הוא נושא של הכשרות בכל מקום, במערכת החינוך, במערכת הרווחה, במערכת הבריאות, בבריאות הנפש. אתם יכולים לראות את הציטוטים למעלה וזה משהו מלפני שבועיים אני חושב, בחור טרנס שחשב להתאבד אבל במקום זה הלך להתאשפז. הצוות בבית החולים פנה אליו בלשון נקבה, למרות שהוא ביקש שלא יעשו את זה, הם לא הבינו עד כמה זה משמעותי כי הם לא הכירו את הנושא בכלל - - -

איילת נחמיאס ורבין (המחנה הציוני):

איזה בית חולים זה אם מותר לדעת?

קריאה:

מְשֵׁנָה?

איילת נחמיאס ורבין (המחנה הציוני):

משנה, כן.

אלישע אלכסנדר:

"גהה" אבל באמת זה קורה בכל מקום, לא הייתי רוצה להגיד שזה משהו מסוים, גם לפעמים תלוי על מי נופלים. אנחנו צריכים ליצור ידע מקצועי, לחקור את הנושא, אין לנו מספיק מידע לתת לכם כדי להגיד: הנה, יש אפליה. במקרה של אפליה בתעסוקה למשל, הנציבות לשוויון הזדמנויות בעבודה עשתה מחקר ואנחנו יכולים להגיד: הנה, יש אפליה בתעסוקה. אנחנו יכולים להגיד מה אנחנו מרגישים מהבטן אבל אין הרבה גיבוי מחקרי לדברים שאנחנו אומרים בארץ אבל יש בעולם, אז אנחנו צריכים עזרה במחקרים, אנחנו צריכים עזרה במימון.

מיכל סטולר:

מה שכן, יש הרבה מידע שנאסף מהשטח, שני הארגונים שלנו – פרוייקט "גילה" ו"מעברים", פועלים כבר כמה שנים ואנחנו מקבלים עשרות פניות בחודש כך שאנחנו רואים את זה, את האפליה בתעסוקה, אפליה גם ברשויות שאמורות לסייע בתעסוקה, בדיוק לא מזמן, הגיעה מישהי שליוותי איכשהו במשרד התעסוקה, היא ניסתה לקבל סיוע ולא הסכימו ולא הבינו שאם לא מקבלים אותה לעבודה שלא בתור אישה זו בעצם אפליה אז היא לא יכלה לקבל סיוע במציאת עבודה למעשה. אנחנו רואים את זה באמת בכל מפגש עם הרשויות, אנחנו פונים אליהן ומדווחים על אפליה והתחושה היא שאין מענה. אין לנו הרבה מענים להציע. שנינו ארגונים טרנסים עם אפס תקציב פחות או יותר מן הרשויות וככל שיש - - -

נחמן שי (המחנה הציוני):

מיכל, מהם המקורות כספיים שלכם?

מיכל סטולר:

פרוייקט "גילה" ממומן על ידי תרומות מהקהילה, הוצאנו לוח שנה שאסף כמה עשרות אלפי שקלים ומתוך זה אנחנו מצליחים בחצי שנה האחרונה להעסיק רכזת וזהו, אין לנו שום - - -

נחמן שי (המחנה הציוני):

ו"מעברים"?

אלישע אלכסנדר:

"מעברים" ממומן באמצעות 11,000 שקל שנתיים מעיריית תל אביב, מכל מיני בזארים יד שניה שאנחנו עושים ויש לנו המון דברים שקשורים לשווי כסף, הצלחנו לקבל דמי שירות שהם בחינם, אבל אנחנו חנוקים. אנחנו מקבלים ששים פניות של אנשים טרנסג'נדרים בחודש, זה החודש האחרון.

אילן גילאון (מרצ):

וברשות למניעת אובדנות אתם נעזרים?

אלישע אלכסנדר:

אנחנו עכשיו יצרנו קשר עם היחידה למניעת אובדנות ואנחנו מתחילים איזשהו תהליך בנושא אבל, אנחנו גם מאד נשמח לכל משרד שרוצה לעשות דברים יחד אתנו ועם פרויקט גילה - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

משרד הרווחה לא עושה כלום אתכם?

אלישע אלכסנדר:

ממש לא, משרד הרווחה כן עושה אבל זה לאט מדי וזה ענין של חיים, אז המשרדים עובדים לאט ואנחנו שמחים לעבוד עם משרדים אבל אנחנו חנוקים.

ישראלה לב:

תרשו לי להוסיף, אני הרבה במרכזי "גאיה" בתל אביב ויחד עם אלישע ואני אומרת - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

כתוספת?

ישראלה לב:

ממש נכנסתי לאחרונה כתוספת ואני אומר את זה, בשלושה חודשים האחרונים הגיעו אלינו קרוב לשלש מאות אנשים חדשים, לטיפולים בכל מיני תחומים, זאת אומרת, אנחנו כרגע באפס כסף, ומלא מלא אנשים שזקוקים להרבה התערבויות.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

המצוקה הכלכלית של הארגונים כבר הובנה, תיכף נשמע גם מן המשרדים השונים שנמצאים אתנו ואני ארצה שתענו לטענות הללו. סיימתם?

אלישע אלכסנדר:

יש לנו עוד הרבה מה לומר אבל - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני בטוחה. אני בטוחה אבל בטח גם מי שידברו ישלימו את הדברים שלכם ויוסיפו.

אלישע אלכסנדר:

תודה רבה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה לכם. גברת יעל גור, מנהלת מרפאת לוינסקי.

יעל גור:

שלום. מרפאת לוינסקי היא מרפאה ששייכת למשרד הבריאות, מרפאה למחלות מין ו-hiv. מאומצת על ידי משרד הבריאות ובשנים האחרונות, גם על ידי הרשות לקידום מעמד האישה, בהיבט של

עבודת out reach וטיפול בנשים במעגל הזנות. אנחנו הרחבנו את הפעילות גם לגברים ונשים טרנסג'נדריות במעגל הזנות ובעצם המפגש שלי עם הפורום הזה הוא סביב הקשיים שמבטאות נשים טרנסג'נדריות במעגל הזנות.

יש הרבה דוברים והרבה מה להגיד אז אני אתן את רשות הדיבור ליונתן, להתייחס לשני היבטים ספציפיים. יונתן עובד סוציאלי, טרנסג'נדר במרפאת לוינסקי.

יונתן מרטון:

שלום. כשמדברים על טרנסג'נדרים אז הסוגיה של הזהות חייבת להיות על השולחן כיוון שאנחנו, בזירות הזנות השונות, רואים הרבה מאד טרנסיות צעירות וגם לא צעירות, שנמצאות בזנות. חשוב לדבר על הכרוניקה הזאת של הצטרפות למעגל הזנות שהיא מן כרוניקה ידועה מראש כזאת, נכנסות לזנות בגיל מאד מאד צעיר בגלל שאין להן גב משפחתי, אין להן גב כלכלי, נזרקות מביתן ואז הן פשוט מחפשות את "קבוצת השווים" שלהן, מוצאות אותן טרנסיות צעירות שנמצאות בזנות ובעצם יש פה איזושהי חיברות לזנות ובשלב הזה אנחנו למעשה פוגשים אותן כבר ברחוב, כשמצד אחד אנחנו מנסים להושיט יד ולעזור להן עם הכלים המעטים שיש לנו – אם זה באמצעות בטוח לאומי, קבלת אחוזי נכות, שיקום תעסוקתי וזה מצד אחד.

מצד שני הן צריכות איזשהו פתרון מיידי, זאת אומרת, הן צריכות לגור איפה שהוא, הן צריכות לקנות אוכל, הרבה פעמים חברות אחרות אוספות אותן לבתים שלהן אבל גם שם הן צריכות להשתתף בהוצאות, הן צריכות משהו מידי ובעצם הן נשאבות לזה, ברגע שהן מתחילות עם הזנות אז נורא נורא קשה, קשה להן לצאת החוצה.

אם מדברים על מענים שצריכים להיות אז הדבר הראשון שצריך לדבר עליו הוא יצירת רצף מענים לטרנסיות. יש כרגע דירת מעבר אבל דירת מעבר היא בעצם החלק האחרון של הרצף, כשחסרה דירת חרום, חסר הוסטל יעודי שיענה לצרכים האלה גם לא של קטינות, כלומר, כרגע אפשר להגיע ל"בית דור" אבל חסר משהו יעודי גם לגילאים מבוגרים יותר.

דבר נוסף הוא להקל על כל מה שקשור בבטוח הלאומי. כרגע, להוציא אחוזי נכות, כאלה שבאמת נותנים קיצבה, זה נורא נורא קשה כי קצת החמירו מאז שינוי הגדרת ה d.s.m. שינו את ההגדרות של בטוח לאומי ונורא קשה להוציא אחוזי נכות שיביאו לקיצבה שתוכל לסייע.

צריך להנגיש את הענין של השיקום המקצועי כי הרבה טרנסיות באמת לא יודעות מה הזכויות שלהן בבטוח הלאומי, איך הבטוח הלאומי יכול לסייע להן לצאת ממעגל הזנות אז חייבים לעשות עבודה סביב זה. תודה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה לך. גם לך. תקנו אותי אם אני טועה, בסדר, אז אמרתי 'לך' נכון. חברות הכנסת, ביקשתן, חברת הכנסת איילת נחמיאס ורבין, בבקשה ואנחנו נמשיך להקשיב לארגונים.

איילת נחמיאס ורבין (המתחנה הציוני):

אנחנו פה בדיון למרות שזה יום שני וכולנו נאלצים תמיד לדלג בין ועדות, אני חושבת, עאידה, באמת שאפוי לך, גם אחרי שאני דיברתי אתך ואני מניחה שעוד חברי כנסת דיברו אתך, כי הדיון הזה הוא מאד מאד חשוב.

אני כבר הרבה שנים נחשפת למורכבות של החיים של טרנסים וטרנסיות. יש לי ידידה בשם אביה בן דוד, שבנה הוא טראנס והיא – לא רק שחיבקה את הדבר הזה, היא גם אימצה מאז עוד טראנס ואני תמיד הסתכלתי בהשתאות על האופן שבו היא – ואני לא רוצה להגיד מטפלת, כי היא מחבקת את העניין הזה ואני אסירת תודה לה היום יותר ממה שהייתי אי פעם, על זה שהיא פתחה לי את העולם הזה.

לפני כמה חודשים התוודעתי לשון, שהוא טראנס, שהשתחרר מן הצבא, וכשהוא היה צריך להצטרף לקופת חולים "מכבי", נתקל בכל מיני קשיים בירוקרטיים כדי לקבל את ההורמונים שנדרשו לו. אני מוכרחה להגיד, אני נאמתי נאום בן דקה ותוך עשר דקות קיבלתי טלפון מקופת חולים "מכבי" שהרימה את הכפפה בצורה מאד מאוד מאוד יפה. זה 'אפרופו' הארגונים שלא פתוחים, לפעמים אנחנו, חברי כנסת ואני מראש מזמינה אתכם להיעזר בנו לדברים האלה, ועשינו ישיבה עם הנהלת קופת חולים "מכבי", על האופן שבו היא מתייחסת לטרנסים. איך היא פונה אליהם, איזו שפה מגדרית, איך היא מסייעת להם בוועדות ובדיונים שהם צריכים לעבור ובאמת, הרבה פעמים, אחד הדברים שאני הבנתי מזה

הוא שהרבה פעמים ארגונים, שלא במכוון, באמת לא במכוון, עושים עוול לטראנסים ולטראנסיות כי הם פשוט לא יודעים איך לגשת לנושא הזה וצריך בן אדם אחד, מספיק פתוח ומספיק נכון – ואני בהקשר הזה תסלחו לי על המפלגתיות אבל באמת החוג הגאה של מפלגת העבודה מאד מאד עזר לי בענין הזה, כי פשוט צריך לפעמים לקחת את האנשים האלה ולהגיד להם ופשוט ללכת אתם, כי אחרת לא הייתי נחשפת לבעיה שלו, צריך להגיד את האמת, הם אלה שפנו אלי ואני אומר את זה, אני מזועזעת מן הנתון הזה ש-41% מן הטראנסים ניסו להתאבד, פשוט באמת, זה נתון מזועזע, זה נתון קשה מאד אז שלושה דברים לסיום וגם בענין של בית החולים "גהה", אני לא סתם שאלתי כי אני ממש נדהמת, זה אחד מבתי החולים, לא מזמן הייתי שם, זה אחד מבתי החולים, זה ממש מדהים אותי שהם לא הצליחו להנגיש את השפה כלפי הטראנסים.

אלישע אלכסנדר:

אחרי שהתלוננו הם כן השתנו. זה מחוסר ידע.

איילת נחמיאס ורבין (המחנה הציוני):

או.קי. אז לכן אני אומרת, אל"ף, תיעזרו בנו, אני מסיימת, מסיימת, תיעזרו בנו, ואני שואלת את עצמי שאלה, בעולם שבו קייטי גינר היא 'סלב', האם זה הולך להשתנות בדורות הבאים? כלומר, יש פה איזשהו מקום, אנחנו צריכים, לפעמים הביורוקרטיה לא יודעת לרוץ מספיק מהר אחרי השינוי החברתי, ובשביל זה אנחנו כאן, תודה רבה.

מאיר כהן (יש עתיד):

לשמוע את משרד הרווחה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אנחנו נשמע תיכף. הגברת ציפי נחשון גליק, ממשרד הרווחה.

ציפי נחשון גליק:

אני רוצה להתחיל ולומר שלפני חמש שנים, כשהתחלתי לנהל את השירות לנוער צעירות וצעירים, נחשפתי באופן ישיר לתופעה ולכן, יזמתי הקמת ועדת היגוי, שחברים בה גם נציגי עמותות, גם נציגי האוכלוסיה וגם נציגי משרד הבריאות ומשרד הרווחה. מאז התחלנו לעשות דרך לגבי יצירת מענים למצוקת האוכלוסיה הזו. מה שקיים היום במשרד הרווחה הוא מיזם משותף עם האגודה שזה לטיפול פסיכוסוציאלי לקבוצה של בני נוער וצעירים, יש לנו מיזם משותף עם עמותת נוער שפיתחה מודל לטיפול משפחתי בבני נוער בעיקר, שבעצם נאלצים לצערי לברוח מן הבית על רקע רגישות מגדרית או מינית ושהמשפחה לא מסוגלת לקבל את השינוי ואנחנו מצליחים לשכנע קרוב לעשרים בני נוער וצעירים מדי שנה כן לעבור את המודל של טיפול משפחתי. העברנו תקציב לעיריית תל אביב שהקימה דירת מעבר לצעירות טרנסג'נדריות, במימון מלא של משרד הרווחה.

נחמן שי (המחנה הציוני):

זו אותה דירה ששמענו עליה?

קריאה:

במימון מלא של משרד הרווחה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

בעצם יש דירה אחת.

נחמן שי (המחנה הציוני):

בכל הארץ יש דירה אחת?

אלישע אלכסנדר:

חמש מיטות בלבד, חמש מיטות.

ציפי נחשון גליק:

כרגע יש דירה אחת עם חמש מיטות מתקציב של משרד הרווחה. זה מדובר בצעירים +18. לקטינים מתחת גיל 18 יש כבר המון שנים גם הוסטל וגם הלנת חירום שנקרא "בית דרור", במימון מלא של משרד הרווחה. לגבי אוכלוסיה של קצה הרצף בזנות, הקמנו לפני שנה וחצי תכנית "הלב 24/7", תודות לתקציב שהגיע בזכותו של השר הקודם, שגם קבוצה של טרנסגינדרים ואוכלוסית להט"ב בכלל נעזרים בה. המסגרת שם פתוחה 24 שעות 7 ימים בשבוע.

קריאה:

אבל היא מוגבלת לגיל.

ציפי נחשון גליק:

אני מתנצלת על מה שאנחנו עושים - - -

אלישע אלכסנדר:

את לא צריכה - - -

ציפי נחשון גליק:

סליחה, אני מציינת מה אנחנו עושים ואני יודעת שאנחנו צריכים לעשות עוד הרבה אז בואו קודם כל ניתן כבוד למה שעושים, נשמע מה עוד צריך לעשות - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

גברת נחשון גליק, אני חושבת שאנו בדיוק יושבים כדי לשמוע מה חסר ועל מה שעושה המדינה כל הכבוד אבל יש חסר.

ציפי נחשון גליק:

בוודאי - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

זה מה שסיפרו נציגי הארגונים.

ציפי נחשון גליק:

אני ישבתי לפני שבועיים עם נציגי הקהילה ואני באתי לפה כאשת בשורות ואני בקשר אתם כל הזמן כדי לשמוע מה הצרכים ונחשפנו לנתונים של כאלה שנמצאים ברחוב, אני מדברת על מעל גיל 18 אז באמת, תודות לתקציב 2016, אנחנו הולכים להקים הלנת חירום לצעירים בני +18, אנחנו הולכים להקים הוסטל - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

מה זאת אומרת +18?

מירב בן ארי (כולנו):

כל אלה שמסיימים ב"בית דרור" שתהיה להם מסגרת.

ציפי נחשון גליק:

צעירים פלוס אנחנו מדברים על 18, 26-7, הלנת חירום היא בעצם דלת שמסתובבת 24 שעות ביממה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

וזאת השאלה שלי, אם היא מסתובבת 24 שעות ואם היא הלנת חירום, אז לאלה שעברו את ה-26, לא מגיעה הלנת חירום?

ציפי נחשון גליק:

תראי, אני אשמח אם יהיה תקציב נוסף שנקים עוד אבל, מאד קשה לערב אוכלוסיה של 18 עם בני 35 ולכן אנחנו מגבילים את זה בגילאים.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

זו לא מסגרת שהיא לאורך חודשים.

ציפי נחשון גליק:

לא.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

זה יכול להיות כמה ימים.

ציפי נחשון גליק:

זה יכול להיות ממספר לילות עד שלושה ארבעה חודשים. למי שעובר את השלב הזה ויש התקדמות, רצון לשינוי ויכולת, הוא יכול לעבור להוסטל שיקומי שבכוונתנו להקים. אנחנו כבר הכנו מפרט לצאת למכרז, נקבל הצעות של עמותות לוועדת המכרזים, היא תחליט איזו עמותה תהיה ראויה להפעיל את זה - - -

מירב בן ארי (כולנו):

ספציפית - - -

ציפי נחשון גליק:

לא, את הלנת החירום אנחנו - - - עיריית תל אביב, שאנחנו מעבירים לה תקציב.

מירב בן ארי (כולנו):

שאלתי על ההוסטל השיקומי.

ציפי נחשון גליק:

את ההוסטל השיקומי אנחנו חייבים להעביר במכרז כי עיריית תל אביב לא מוכנה להפעיל את זה באופן ישיר, אז אנחנו נצא למכרז פומבי. אנחנו בכתובת מיזם משותף עם עמותת "איגיי", לטיפול בנוער, לקטינים, עד גיל 18 באמצעות בני נוער והם יספרו בהרחבה על זה.

אלישע אלכסנדר:

האם מדובר ספציפית בטרנסג'נדרים?

מירב בן ארי (כולנו):

על מה אתם מדבר, אלישע, על ההוסטל?

ציפי נחשון גליק:

מה שמניתי עד עכשיו, כן, זה ספציפי לאוכלוסיית טרנסג'נדרים, הלנת החירום וההוסטל השיקומי, אבל מיזם משותף עם איגי לאו דווקא. אני כרגע בודקת, בהתאם לכל התקציב שעומד לרשותי, אם אני יכולה בכל זאת לתת - - -

נחמן שי (המחנה הציוני):

מה התקציב שעומד לרשותך?

ציפי נחשון גליק:

כרגע, שני מיליון וחצי שקלים. אני מנסה לבדוק בכל זאת - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

כל השירותים האלה?

ציפי נחשון גליק:

רק להלנת חירום ו - - - ואני מנסה לבדוק במיזם משותף עם "איגי", זה תקציב יעודי שהמנכ"ל יצטרך להשיג אותו ולגבי דירת מעבר נוספת, הפעם לבנים, אלה מאתיים וחמישים אלף שקלים שאני צריכה לבדוק - - -

קריאה:

בשנה?

ציפי נחשון גליק:

בשנה.

ישראלה לב:

ומה עם טרנסג'נדריות מבוגרות?

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

יש לי הרגשה שמשרד הרווחה מתייחס לבעיות או למכשולים שעומדים בפני נוער טרנסג'נדר או עד גיל 25. נוער וצעירים אבל השאלה שעומדת: מישהו מעל 25, אנשים שבאמת הם נכנסו כבר לחיים ומוצאים את כל הקשיים שהועלו כבר פה, אני חושבת שזה מחייב דיון רציני, אם משרד הרווחה לא מספק תשובות לאוכלוסייה הכול כך רחבה.

עכשיו אצטרך ללכת לפי השיטה של חבר הכנסת אילן גילאון, כי חברי כנסת התחילו לבקש לדבר אז פעם נציג ופעם חבר כנסת. סליחה, סליחה, אני רוצה לציין שאני שמחה שיש לנו כל כך הרבה חברי וחברות כנסת בישיבה, זה מאד מכובד, זה מעורר אצלי תקוות שאני אראה אתכם תמיד ממלאים את האולם הזה. תודה. חברת הכנסת מירב בן ארי.

מירב בן ארי (כולנו):

תודה גבירתי יושבת הראש, תודה רבה על הדיון החשוב הזה. מיום שנכנסתי לכנסת, אני מכירה פה את רוב הפרצופים שיושבים, את אלישע שעושה עבודה מעולה, באמת, את עודד ומנדי, את "חושן", מהיום שנכנסתי לקחתי את זה וקודם כל אני מגבה את ציפי נחשון גליק, דיברת על מבוגרות, בואי קודם כל נבין שבמדינת ישראל עד 2015 לא הייתה התייחסות לצעירים. זאת אומרת, כשהגעתי ל"בית דרור",

שאלתי את "בית דרור" מה עושה הבחור או הבחורה, לאן הם הולכים? גם בדירה שבתל אביב ישבתי, ניסיתי לחשוב ואז, באמת, בתכנית שאני מובילה ביחד עם ציפי ומגבה אותה כי היא עושה עבודת קודש בענין הזה, אנחנו קודם כל חייבים לפתור את המצב של צעירים טרנסים וכלל להט"ב, שאין להם מסגרת ובעיקר בנושא של הטרנסים כי פה גם הבעיות הן מורכבות, לכן ה"שלטר" הזה שהולך לקום בתל אביב, ואני רוצה, מכיוון שליוויתי את כל התהליך ובגלל זה גם שאלתי על המכרז, כי אתם יודעים שיש הבדל בין מכרז למיזם משותף, מיזם משותף זה אומר שתוך כמה חודשים אנחנו יכולים להקים "שלטר" בתל אביב, אבל, ציפי, ובכוונה שאלתי אותה כאן בוועדה, כי הייתי מעורבת בנושא גם מול עיריית תל אביב ולמרות שיש שם אנשים מצויינים הם לא רצו את ההוסטל, ואני באה לומר את זה כאן, הם לא רצו את ההוסטל החירומי, זה אומר שאין עיר במדינת ישראל, במרכז הארץ, שמוכנה לקחת על עצמה הקמה של ההוסטל כי אם הם היו לוקחים – ואתה מי כמוך יודע, שבנית את הלב באלפסי, כמי שמעורבת בענין, מבינים שזה יחסוך לנו הרבה זמן כי יש לנו כבר כסף, יש לנו כאן 19 מיליון לכל הנושא של חסרי בית, שמו כסף במיוחד לטרנסים, אבל יש לנו כאן בעיה כי אם עיר במדינת ישראל הייתה לוקחת וזו נקודה כל כך קריטית בעיניי, מבזבזת לי עכשיו זמן של חודשים להקים את ההוסטל הזה אבל הוא יקום, אני מבטיחה לכם, יש לכם גם את הצוות שדואג לענין.

ואני חייבת להגיד עוד משהו אחד, בגלל שהייתי גם בדירת המעבר, ויש כאן חברה אזרחית מאד מאד פעילה ואני אגיד במשפט אחרון, הנה השרות שיש שם, כי את כולם אני מכירה, אני גאה, אתם יודעים מה, שאני נציגה של הקואליציה פה וכשאני יושבת בשולחן הזה, כמעט כל בן אדם שני פגשתי, גם בסיור שלנו בתל אביב במרפאה, ואני שמחה וגאה, ואני רוצה להגיד במשפט אחרון, תודה רבה לכל מה שאתם עושים, שגם אם אנחנו לפעמים לא עושים מספיק אז אתם עושים עבודה טובה בשביל כולנו. את זה היה לי חשוב לומר בסוף.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה חברת הכנסת בן ארי ואנחנו בונים על זה שנציגת הקואליציה בישיבה הזו, לפחות תשיג את המאתיים וחמשים אלף, זה כסף קטן.

מירב בן ארי (כולנו):

ציפי יודעת שאני נציגה כל הזמן.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

בסדר, אבל אנחנו רוצים לדעת.

מירב בן ארי (כולנו):

מבטיחה לך שאנחנו מטפלים בזה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה. אני מזמינה את ד"ר רות גופן מ"כללית", המרפאה הגאה, בבקשה, יש לך מצגת.

רות גופן:

כן, אני ד"ר רותי גופן, אנחנו ממרפאת "גן מאיר" בתל אביב. אנחנו במסגרת המרפאה שלנו מטפלים להערכתי בבין 200 ל-300 מטופלים טרנסים וטרנסיות ואני, ביחד עם פסיכיאטר, עשינו בשנה האחרונה מחקר, המחקר עדיין בעיצומו ואנחנו ממשיכים לגייס אנשים שימלאו את השאלונים של המחקר, אנחנו עקבנו אחרי השינויים הרגשיים שעוברים על אנשים טרנסים במהלך תהליך שינוי המין ו"על הדרך" שאלנו אותם קצת שאלות על החיים שלהם, ואפשר קצת – באמצעות המחקר הזה שעשינו, לקבל תמונה על הקהילה הטרנסית, במסגרת המגבלות של המחקר שלנו אבל כן אפשר לקבל איזושהי תמונה. בדקנו כשבעים נבדקים, לא בדקנו קטינים אבל בדקנו, אלה הגילאים שלנו, גם יהודים וגם שאינם יהודים, מוסלמים ונוצרים - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

ערבים, יענו.

רות גופן:

ערבים, יענו. 60% נשים ו-40% גברים טרנסים או על הרצף הטרנסי. קצת תקבלו נתונים על השכלה, זו בסך הכול קהילה משכילה יחסית לכלל האוכלוסייה, 44% יש להם מעל 12 שנות לימוד. לגבי תעסוקה, 30% לא עובדים בכלל - -

קריאה:

60% בעצם לא עובדים.

רות גופן:

נכון, 60% לא עובדים במשרד שהיא מלאה. 30% עובדים במשרה חלקית ורק 40% במשרה מלאה. תסתכלו שלמרות ההשכלה, שביחס לאוכלוסייה הכללית היא אוכלוסייה משכילה, בערך 60% מתפרנסים עד שכר מינימום. שאלנו על אפלייה בתעסוקה, שימו לב לנתון, 55% מהנבדקים והנבדקות שלנו, חוו אפליה על הרקע המגדרי.

שאלנו קצת על מקורות תמיכה, בין 50%-70%, תלוי במיגדר, ללא זוגיות, לא מעט מהאנשים אין להם קשר עם המשפחה הגרעינית, אוכלוסייה שצריכה את תמיכתנו ואת תמיכת המדינה ללא ספק. התעסקנו עם העניין של זנות כי זה נושא שמאד חשוב לעסוק בו ואתם רואים שאם מחברים 30% ועוד 10%, אז 30% מהנשים הטרנסיות כיום עוסקות בזנות או שבעבר עסקו - -

קריאה:

ששים? ארבעים? בעבר?

רות גופן:

היום או בעבר. תסתכלו על הנתון הזה, 45% מהנשים הטרנסיות התחילו את הטיפול ההורמונלי, זה משהו שמדבר על מכשולים בדרך לקבלת סיוע רפואי ולעשות מעקבים רפואיים, 45% מהנשים הטרנסיות התחילו את הטיפול ההורמונלי בלי מעקב רפואי ובלי מרשם, קוונות את התרופות או ההורמונים בשוק השחור.

חשיפה לאלימות, תסתכלו על הנתונים האלה, בין 70%-80% נחשפו לאלימות מילולית על הרקע של הזהות המגדרית, בערך 50%, גם גברים וגם נשים, אז בפעם הבאה שמישהו יגיד לכם ששנים טרנסיות חוטפות מכות כי הן בזנות, זה לא נכון, הנשים והגברים הטרנסים חשופים לאלימות - -

קריאה:

רק בגלל שהם טרנסים.

רות גופן:

בדיוק. תסתכלו על הנתונים. גברים טרנסים, נשים טרנסיות, משהו בסדר גודל של 50% חטפו אלימות, אני רואה את זה במרפאה, לפעמים זו אלימות כזאת שאני אומרת תודה שהאישה לא סיימה את חייה מהאלימות הזו, אלימות קשה ביותר.

זה על אובדנות, העבודה הזו נעשתה לפני שמאי פלג נפטרה ולפני שברק קשת, התאבדה, סליחה, ולפני שברק קשת התאבד, לפני שויקטוריה וגם היו לנו דיונים עם היחידה למניעת אובדנות במשרד הבריאות, שאירועים של אובדנות בתוך קהילות הוא משהו שבא ב - - ויודעים את זה ולכן אנחנו צריכים עכשיו לפעול כדי למנוע אובדנות בתוך הקהילה, כי עכשיו אנחנו בעיצומו של איזה - - - כזה בגלל ההתאבדות של מאי ובגלל ההתאבדות של ברק, אנחנו צריכים לטפל עכשיו בקהילה, אבל תראו, עוד לפני שלושה מקרי ההתאבדות האחרונים האלה, מסתכלים על הנתונים, 49% מן הנשים הטרנסיות ובערך 40%, 40%-50% מן החבריה בקהילה הטרנסית עשו ניסיון אובדני אחד ואפילו יותר. זו אוכלוסייה שנמצאת בסיכון גבוה מאוד לאובדנות.

קריאה:

שזה 44%, נכון?

קריאה:

41% מתאבדים.

רות גופן:

מחקרים שונים.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אלה מחקרים שונים.

רות גופן:

לא יכולנו לשתף אנשים שהתאבדו במחקר שלנו מטבע הדברים אבל, אנחנו שואלים אנשים על אובדנות, אלה הנתונים.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

מה שהעלית עכשיו מחדד עוד יותר את הצורך שדיברנו עליו קודם. אם האוכלוסיה הזו נמצאת בסיכון כל כך גבוה ויש ניסיונות התאבדות, אני בטוחה שחלק מן הניסיונות האלה בוצעו גם בגילאים שהם יותר מתקדמים, אז בטח זה מחייב לבנות תכניות שמטפלות באנשים מהקהילה בגילאים יותר גבוהים.

רות גופן:

אני דווקא רוצה להגיד משהו לזכות ההתמקדות של משרד הרווחה בגילאים הצעירים, כי זו האוכלוסיה שנמצאת בסיכון, אתם גם רואים, בת כמה ויקטוריה הייתה?

אלישע אלכסנדר:

ויקטוריה הייתה בת ארבעים.

רות גופן:

ממה שאני רואה, עיקר הסכנה היא אצל אנשים צעירים, שמתחילים לקבל את ה'בומבה' הזו של החיים בפרצוף והם נמצאים בסיכון - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

זה לא שולל את זה. זה לא שולל.

רות גופן:

זה מה שאני אומרת עכשיו אבל זו התחושה שלי. אני רק רוצה להגיד ולספר לכם, מתוך הניסיון שלי, שוב, כמה דברים שחשבתי עליהם בדרך לכאן, הקשיים המרכזיים של מטופלים ומטופלות שלי, אז אחד, הגיעה העת ששני הארגונים האלה ושני החבריה האלה שיושבים שם יקבלו כסף ממשרד הרווחה בצורה ישירה, זה הפלסטר שאפשר לשים עכשיו על הפצע הזה, ארגון "מעברים" וארגון "גילה" להעצמה טרנסית, עוד לפני שמשרד הבריאות שולח מיליונים לדירות חירום, שני הארגונים האלה צריכים לקבל כסף.

בבטוח הלאומי חייבת להיות פעילות ברורה של מתן קיצבאות לאנשים טרנסג'נדרים בלי יותר מדי לבדוק אותם ובלי לעשות להם ועדות ובלי לעשות להם בעיות ובירוקרטיות, גם ברק עצמו, כבר הוציא אותי מהארון שהייתי רופאת המשפחה שלו וזה בהחלט אירוע טראומטי לרופאת משפחה שמטופל שלה

מתאבד, מטופל שחשבתי שנמצא בסכנה אובדנית ולא הצלחנו למנוע את ההתאבדות שלו ואני חייבת להגיד שאני ימים שלמים לא ישנתי בלילה אחרי שזה קרה, אנחנו חייבים - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אנחנו חייבים גם לסיים באיזשהו שלב.

רות גופן:

בסדר גמור, אם בבטוח הלאומי יקרה משהו – אני את שלי עשיתי.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני מאד מצטערת, אני יודעת שאנשים מדברים ממש מתוך הלב ועם הרבה כאב אבל אני גם צריכה לתת את זכות הדיבור לכל מי שנרשם ותאמינו לי, הרשימה מאד ארוכה. חבר הכנסת מאיר כהן, שר הרווחה לשעבר וממה שהבנתי גם אחראי לחלק מן השירותים שהוקמו. בבקשה.

מאיר כהן (יש עתיד):

תודה רבה. אני אדבר בקיצור כי אני מבין שיש הרבה. ראו, הם אנשי משרד החינוך נמצאים כאן?

קריאה:

נמצאים.

מאיר כהן (יש עתיד):

איפה? תודה. שהדיון לא ילך נקודתית למענים של 'כאן ועכשיו'. כמה דברים קורים. האחד, להערכתי, משרד החינוך מתעלם ולא עוסק בתוך בתי הספר, במיוחד בפריפריה, לא נותן גב לאותם תלמידים ותלמידות. המצב שלהם קשה מאד בפריפריה.

הדבר השני, משרד הרווחה, לפחות בתקופה שאני הייתי, קיבל החלטה לקחת אחריות מלאה, לא מיזמים משותפים ולא "לעשות טובה למישהו" אלא לקחת אחריות מלאה. ראשי הערים מסרבים – לא בגלל שהם לא רוצים, אלא, כמו שאני זוכר את דבריו של חולדאי שאומר לי: מאיר, תראה, היות ואני המטרופולין, כולם מן הפריפריה בשלב מסוים מגיעים אלי, כולם מגיעים אלי ואז באים אלי ואומרים לי: או.קיי, תממן. אני צריך לבנות מבנה, להקים מבנה שעולה 7 מיליון שקלים, אז אומרים לי בממשלה, במשרד הרווחה: או.קיי, ניתן לך ארבע מאות אלף שקלים. אז באנו אני וציפי ואמרנו לו: ניתן לך את כל הכסף ומאז שאמרנו לו: ניתן לך את כל הכסף, הדברים זזים. אנחנו לא צריכים לעשות מיזם משותף עם שני החבריה הנפלאים האלה, באמת שלא. מה שאני רוצה להגיד, במסגרת המטורפת של הפרטת השירותים החברתיים במדינת ישראל, הפרטה מטורפת שאין לה אח ורע בשום מקום בעולם, בעולם ובדקתי את זה, אז אנחנו עדים למן תופעות כאלה, שאנחנו באים עם תקציב מזערי ומחפשים פילנתרופיה. כששר החינוך הולך להקים כיתה, האם הוא מבקש פילנתרופיה? אולי אחרי הצהרים אבל ביום לא, זאת חובתה של מדינה. כמו שהם צריכים - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חכה, נגיע לזה.

מירב בן ארי (כולנו):

סליחה, לא ביקשנו מהרשויות - - -

מאיר כהן (יש עתיד):

שניה, שניה, שניה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חברת הכנסת בן ארי, אני יודעת שאת נציגת קואליציה - - -

מאיר כהן (יש עתיד):

מירב, מירב, מירב.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

סליחה - - -

מירב בן ארי (כולנו):

לא רוצים שהדברים - - -

מאיר כהן (יש עתיד):

מירב, אני מבין - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

זכותו של חבר כנסת לבטא את דעותיו, לא?

מאיר כהן (יש עתיד):

מירב, אנחנו קצת מפריעים לך לעבוד, אז בואי, תירגעי, אני קצת יודע איך אומרים, "אל יתהלל חוגר כמפתח", בכל זאת, היינו שם, טיפלנו בכל כך הרבה, אני חוזר אל הדברים שאני אומר ובוזה אני מסיים. צריך לקבל החלטה של משרד הרווחה, משרד הבריאות ומשרד החינוך, שמעכשיו הם לא עושים מיזמים משותפים אלא עושים מיפוי ואומרים: אנחנו אחראים לכל מה שצריך. אגב, בכל הגילאים.

הבטוח הלאומי לא יוצא דופן בהתנהגות שלו, גבירתי, הבטוח הלאומי צריך תיקון גדול מאד ובמיוחד לקהילה הטרנסג'נדרית. תודה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה, תודה. אני מזמינה את מנכ"לית "איגיי".

מנדי מיכאלי:

אני רוצה שני דברים בקצרה ולהעביר את רשות הדיבור לַפֶּל, שפוגשת טרנסג'נדריות ב"איגיי" על בסיס יומיומי.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אבל אני מבקשת לעמוד בזמן המוקצב.

מנדי מיכאלי:

בקצרה. דבר ראשון שאני רוצה לומר זה שישנה תכנית לאומית למניעת אובדנות. היא לא נגישה לנוער וצעירים להטי"ב, פרט לאנשים מן האוכלוסיה הטרנסית, מן הסיבה הפשוטה שזו תכנית שפועלת בתוך רשויות ונראה כמעט בוודאות שאנשים מן הקהילה הטרנסית והקהילה הלהטי"בית לא יגשו ללשכת הרווחה, יבואו ויגידו: אני טראנסית, אני עכשיו במצוקה ויש לי מחשבות אובדניות. זה לא יקרה מחשש ממה שהם יפגשו שם וכנראה שהתגובות לא יהיו ראויות, בגלל שרוב העובדים הסוציאליים בארץ לא מכירים את הסיטואציה. ונוצרת כאן איזושהי סיטואציה אבסורדית לחלוטין, שידוע שזוהי אחת מאוכלוסיות הסיכון הכי מוגבר, ישנה תכנית לאומית והיא לא נגישה לחלוטין לקהילה הזאת, כשבפועל, כל האנשים שפונים לבקש עזרה פונים לארגוני הקהילה, שפוגשים את האנשים האלה באופן יומיומי והתכנית הזו גם לא יכולה לתקצב את הפעילות והמענים שאנחנו נותנים באופן קבוע.

דבר שני שהייתי רוצה לבקש או להציע, בעקבות כל מה שאנחנו שומעים כאן, הוא לבקש דוח של מבקר המדינה כדי לבדוק את הכשלים של הרשויות לטיפול באוכלוסית טרנס בישראל, בכל הרמות, בכל משרדי הממשלה, ואני ארצה גם לחזק את שר הרווחה לשעבר, מאיר כהן, בענין מיזמים משותפים. אנחנו באמת עובדים בכיוון של מיזמים משותפים, זה מאד משמח שמתחילה להיות הכרה ושיתוף פעולה אבל, מצד שני, זה אומר שאני צריכה לגייס ממקורות חיצוניים 50% מן הסכום הזה, בשביל לנהל את הפעילות וזה מאד מאד קשה. בזה אני אסיים, אני אעביר לבל, אנחנו נמצאים בשטח, אנחנו פוגשים את בני הנוער והצעירים האלה ואני ארצה שהיא תספר קצת.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אבל אני מבקשת, שתי דקות. מנצלים קודם כל את הזמן המוקצה לארגון ומעבירים לחברים את השרביט. ננסה עכשיו להתנהג אחרת. בבקשה.

בל אגם:

קודם כל שלום לכולם, צהרים טובים. אני רוצה להגיד קודם כל שאני מאד מתרגשת לשבת סביב שולחן מלא באנשים שבאים לשמוע, שבאים לעזור, שבאים להיות חלק ממאבק מאוד מאוד חשוב. אני בל, מארגון "איגיי", אני מדריכה ומלווה אישית עשרות נערות מכל הארץ, בתהליך של השינוי שלהן, בתהליך של היציאה מהארון, בתהליך של ההתמודדות מול המשפחה והחברה עצמה. אני רוצה לספר משהו מאד קצר. לפני בערך שבועיים קיבלתי שיחת טלפון מאחת החניכות שלי, שלא אציין את שמה, זו הייתה שיחת טלפון בשעה מאוד מאוד מאוחרת ובשיחת הטלפון, היא צלצלה אלי די בוכה ולחוצה, ההורים שלה מצאו בטלפון הסלולרי שלה תמונה שלה בלבוש אישה, הם לא שאלו אותה הרבה שאלות, באותו הרגע, זה היה בערך בסביבות אחת עשרה, שתיים עשרה בלילה, הנערה פשוט נזרקה מהתא המשפחתי שלה באותו רגע לרחוב. קודם כל, היא בת תשע עשרה ואני קיבלתי ממנה טלפון, היא אמרה: "בלה, אין לי לאן ללכת, בואי תעזרי לי, את מלווה אותי". אני מלווה אותה, היא מצפה שאני אתן לה את המענה, אני האדם הכי קרוב אליה - - -

נחמן שי (המחנה הציוני):

הם הוציאו אותה מן הבית?

בל אגם:

כן, הוציאו אותה מהבית החוצה. זרקו, פשוט באותו הרגע. לצערי, לצערי הרב, באותו רגע הרגשתי שהשמים נופלים עלי כי לא היה לי לאן להציע לה ללכת. "בית דרור", שזה מקום מדהים, שאני מגיעה לשם המון ופוגשת המון בני נוער, לא יכול לתת לה מענה כי היא כבר מעל גיל 18, לדירת מעבר לטרנסיות אי אפשר להיכנס באותו רגע שאת נזרקת לרחוב ואז אין לה לאן ללכת. יש עוד המון סיפורים כאלה בארץ של המון המון נערות ועכשיו מגיע הסיפור שבו אתם מבינים למה עשרות נערות מגיעות לשולי החברה.

אם אני טרנסגינדרית בגיל חמש עשרה, ההורים שלי לא היו מקבלים אותי והיו זורקים אותי לרחוב, אני שואלת את עצמי, מה הייתי עושה, לאן הייתי הולכת ומשם את מגיעה מאוד מאוד מהר לשולי החברה, כי שולי החברה יתנו לי את הכסף לישון, שולי החברה יתנו לי באותו ערב את האוכל, המקום היחיד שיקבל אותי כנערה, כאשה, כטרנסגינדר, זה לא אנחנו, זה לא אתם, זה שולי החברה, הם יתנו לנערה הזאת את המענה. אני ממש מקווה שהדברים האלה ישתנו.

עוד מילה אחת, אנחנו בארגון "איגיי" מאד רוצים לתת משרות לאנשים טרנסגינדרים שיהיו מדריכים, שיהיו מדריכות, שילכו וידריכו בכל הארץ ואנחנו צריכים לזה תקציב. אנחנו לא אנשים חלשים, אנחנו אנשים מוחלשים, תודה רבה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה רבה. אני נותנת את זכות הדיבור לחברת הכנסת יעל גרמן. בבקשה.

יעל גרמן (יש עתיד):

תודה רבה. אני חייבת קודם כל להתחיל ולהודות ולהביע כל כך הרבה הערכה לרעיון שלך, עאידה, לעשות דיון בתוך ועדה רשמית של הכנסת, זו פעם ראשונה שאנחנו עשינו את זה בשדולה אבל בוועדה רשמית של הכנסת, עם כל כך הרבה חברי כנסת, עם כל הארגונים - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

רציתי לציין את זה אבל פחדתי שטעיתי באיזשהו מקום. כנראה נתתי קרדיט גדול מדי לוועדות הכנסת.

יעל גרמן (יש עתיד):

לא היה דיון. לא בוועדת החינוך, לא בוועדת הבריאות - - -

מירב בן ארי (כולנו):

היה דיון אחד, בחינוך, כשאני הייתי יושבת ראש.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אז הנה, או קיי, זו לא ישיבה היסטורית, תרדו מזה. בבקשה.

יעל גרמן (יש עתיד):

שמענו כאן על המצוקות והמצוקות כל כך רבות אבל אחד הדברים העיקריים, אנחנו יודעים, לציין את ה obvious, זו הגישה של הציבור כלפי טרנסגינדר וכלפי טרנסגינדריות, הגישה, אם אנחנו לא נשנה את הגישה - כמו שהשתנתה הגישה כלפי הומוסקסואלים, כלפי יבוי וכלפי לסביות, צריך לשנות את הגישה כלפי הטרנסגינדרים, מפני שזו האוכלוסיה שהכי קשה לה, היא לא קשה, וזה נכון, הם לא חלשים, הם מוחלשים על ידי החברה, והם מוחלשים על ידי החברה כי עדיין לא מקבלים אותם כשוים ועדיין לא מבינים שמגיעות להם זכויות שוות.

אני מאד מקווה שהכינוס כאן זה עוד ציון דרך בדרך הקשה והארוכה, להכיר בכך שמגיע להם שוויון זכויות, וכשאני מדברת על שוויון זכויות אז אני מדברת על כך שצריך להעביר - תקציבים יימצאו מפה וימשם אני מקווה אבל, צריך גם שאנחנו פה בכנסת ובכל זאת הכינוס הזה הוא בכנסת, שאנחנו נעביר את החוקים שהם משוועים להם, שנעביר את חוק הפרשנות, שבא ואומר דבר פשוט, שכאשר מדובר על כך שאסורה אפליה אז היא אסורה גם על רקע של זהות מגדרית, נטיה מינית וזהות המגדרית וזה עדיין לא קיים.

צריך לשנות את הקושי הבלתי אפשרי והבלתי הגיוני הזה של שינוי תעודת הזהות לתמיד. אני רוצה לרשום שאני גבר אז מי הוא הפקיד שיבוא ויגיד לי שזה לא נכון. אז יכול להיות שצריך לעשות איזשהו הליך מינימלי ואיזשהי הכרה מינימלית, אני מקבלת את זה, אני נמצאת בתוך מסגרת אבל, צריך להבין שצריך לעשות את זה. ובתוך מערכת החינוך התחילו ודיברו, חברי דיבר, הוא דיבר על הילדים, אבל אני מדברת על הצוות, לא יודעת כמה יודעים שיש עובדי הוראה שהם טרנסגינדרים, יש כאלה שהם עוברים את התהליך במהלך ההוראה שלהם, מישהו צריך לסייע להם, מישהו צריך לעזור להם, מישהו צריך לתמוך בהם בתוך מערכת החינוך, והם הבטיחו שהם יעשו את זה אבל אני לא רואה. יש כל כך הרבה בעיות, אני מאד מקווה שאנחנו נמצאים על הדרך של הכרה בקהילה הזו, כקהילה שוות זכויות לכל דבר וענין וברגע שנבין את זה אז לאט לאט אנחנו נוכל להשיג גם את ההבדל ותודה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה. אני מנסה, אני רוצה להתקדם בדיון הזה.

יעל גרמן (יש עתיד):

עוד דקה אחת, יושבת פה שוש הרץ שהיא ממונה על התכנית למניעת אובדנות. אני לא חושבת שצריך עכשיו להכביר במלים, שוש, את חייבת ליצור קשר עם "איגיי", עם מנדי, זה לא יכול להיות - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תנו לי, תנו לי לנהל את זה, שניה. מה שאני רוצה עכשיו, הועלו טענות כלפי משרד החינוך, אני רוצה לשמוע את תגובת משרד החינוך ואני רוצה לדעת מה משרד החינוך עושים. יש שאלה מאד קריטית שמכוונת נגד מירשם האוכלוסין ואנחנו זימנו אותם, האם נרשמו? אני לא יודעת, האם מישהו נמצא פה ממירשם האוכלוסין? לא.

קריאה:

כן, כן.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אז אני ארצה גם לשמוע את עמדתכם ואיפה עומד כל הענין של שינוי המין בתעודת הזהות ואחר כך ארצה לשמוע גם מן התכנית למניעת אובדנות ונרצה גם לשמוע מן הבטוח הלאומי, שהנציגים והנציגות נמצאים פה.

אני רוצה להתקדם מעבר לפריסת הבעיות – שאני יודעת שהן חשובות וחשוב שנשמע אותם אבל בואו ננסה גם להתקדם ולמצוא מה קיים ומה אנחנו רוצים יותר, כדי שנצא בסיכום. נציגת משרד הבריאות, בבקשה, משרד החינוך.

אלישע אלכסנדר:

אני רק רוצה להעיר שאנחנו הגשנו נייר עמדה לשר החינוך באוגוסט ואנחנו לא ראינו שום התייחסות לזה. זה נמצא פה, בין ניירות העמדה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני יודעת. אנחנו נחזור לזה.

איריס מנדה בן יעקב:

שלום, אני איריס מנדה בן יעקב, משרד החינוך, אני מייצגת את היחידה למניות ומניעת פגיעה בילדים ובני נוער. אני רוצה להגיד שהפעילות שלנו היא בשני מישורים, במישור הפרואקטיבי ובמישור הרה-אקטיבי. במישור הפרואקטיבי יש לנו פעילויות שמועברות במסגרת תכנית של כישורי חיים בכל הארץ, יש לנו שיעור ספציפי לכיתה ט' ושיעור בחטיבה העליונה, שכולל התייחסות - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

סליחה, כשאומרים "שיעור", למה הכוונה? שיעור של שעה?

איריס מנדה בן יעקב:

שיעור "כישורי חיים", שיעור של שעה במערכת השעות, שיעור חובה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

שבועי?

איריס מנדה בן יעקב:

שבועי. שיעור שבועי. זה ברמה הפרואקטיבית. ברמה של הכשרת צוותים, ליחידה שלי, הזמנתי השנה את ד"ר אילנה ברגר, שבאה להרצות לפני היחידה למניות, בנושא של הטרינסג'נדרים, כדי ללמד אותנו, לעזור לנו, לראות איך אנחנו יכולים להעמיק - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

סליחה, אני רוצה להבין יותר, יכול להיות שפיספסתי משהו, כי כל פעם שאני מעלה איזשהו נושא, או הטרדה מינית, או חינוך מיני, מחזירים לי את התכנית. אומרים לי: יש לנו כישורי חיים.

איילת נחמיאס ורבין (המחנה הציוני):

זו - - - של פעם, עאידה, אני לא בטוחה שזה לא רחוק מזה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

טוב, בתי הספר הערביים אנחנו לא מקבלים - - -

קריאה:

לא, זה לא נכון.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני יודעת על מה אני מדברת, תאמיני לי.

איריס מנדה בן יעקב:

גם אני יודעת על מה אני מדברת.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני לא יודעת מה מספרים לכם אבל הם לא מקבלים.

איריס מנדה בן יעקב:

בבתי הספר הערביים יש יועצות חינוכיות - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

שניה, השאלה שלי. השאלה שלי היא: כאשר אומרים "רוצים להעמיק", האם יש במסגרת השנה הזו, שעות מיוחדות ותכנים מיוחדים שמועברים ומוכשרים המורים והמורות להעביר אותם בנושא של טרנסג'נדר?

איריס מנדה בן יעקב:

זה מה שאמרתי - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אמרתי, יכול להיות שפיספסתי משהו.

איריס מנדה בן יעקב:

תכנית כישורי חיים היא תכנית שכוללת המון תכנים, הרבה תכנים. את חלק מהתכנים האלה אנחנו מייעדים אותם, לכיתות ט' יש תכנית מיוחדת, על להט"בים, בחטיבה העליונה כן מדברים על זה. בנוסף, אנחנו בקשר עם כל הארגונים הגאים שעוסקים בחינוך, עם "חושן" ועם "איגי", הם נכנסים לבתי הספר להעביר גם לצוותי חינוך וגם לתלמידים, מספרים סיפור אישי, לפעמים מביאים טרנס, לפעמים הומואים, מישוה מן הקהילה שלהם, הוא מרצה ומעביר גם לצוותים וגם לתלמידים את הנושא ואחר כך כמובן, בעקבות המפגש הזה יש פעילות שנעשית בבתי הספר.

חוץ מזה אמרתי שלמדריכות של היחידה למניעות, כי אנחנו רוצות ללמוד את הנושא קצת יותר, את הנושא של הטרנסג'נדרים, הזמנו את דר' אילנה ברגר, כדי לשמוע ולראות איך אפשר להעמיק ולחשוב יחד אתה מה עוד אפשר לעשות.

בנוסף לזה, במצבי משבר, כשיש ילד במערכת החינוך שמשנה את מינו, שמבקש שיקראו לו בשם אחר, אז יש לנו מדריכה ארצית שמגיעה לבתי הספר, זה בדרך כלל לא קורה אבל במקרה כזה, בגלל הסיכון המאוד מאוד גדול, של הטרנסג'נדרים, היא מגיעה לבתי הספר ומלווה את צוותי החינוך, לפעמים זה עם גורמי חוץ ולפעמים זה עם גורמי פנים, היא מלווה - - -

קריאה:

מי המדריכה הארצית הזאת?

איריס מנדה בן יעקב:

נטע ידיד. שהיא הולכת באופן אישי לבתי הספר, עובדת עם צוותי החינוך, עובדת עם הפסיכולוגים החינוכיים ועוזרת לילד להשתלב. היא עונה על כל מיני סוגיות מורכבות שלא עולות בבתי הספר, יש סוגיות של איפה הילד או הילדה - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

יש, סליחה, יש - - -

אלישע אלכסנדר:

מה שאת אומרת, סליחה, זאת שאת אומרת שמלווה, אנחנו לא מכירים אותה, - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

סליחה, סליחה, שניה, קודם כל, שניה, קודם כל אני רוצה לדעת, יש מדריכה אחת בכל הארץ - - -

איריס מנדה בן יעקב:

רגע, לא, לא, לא, יש לי 64 מדריכים, יש לי 64 ימי הדרכה, הנושא שלנו הוא מניעת פגיעות מיניות, אנחנו נוגעים בהמון המון דברים. המדריכה הזאת מלווה את המדריכים שלי, הארציים. כשיש מצבי משבר אנחנו רוצים ללוות את בית הספר באופן פרטני, אם זה באיזור הצפון, אם זה בחברה הערבית, אם זה בחברה הדתית, זה לא משנה איפה, אבל כשיש מצב שילד רוצה לשנות את מינו, שמצביע על איזשהו שינוי, אנחנו מסייעים לבתי הספר באופן פרטני, במצבי משבר.

אלישע אלכסנדר:

אני חייב לענות.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

לא, לא, לא, לא, שניה, שניה, יש לי רשימה של עשרים וחמישה דוברים.

איריס מנדה בן יעקב:

אנחנו הקמנו לאחרונה שולחן עגול עם כל האגפים במשרד החינוך והארגונים מגיעים - - -

אלישע אלכסנדר:

נשמח להיות מוזמנים אליו.

איריס מנדה בן יעקב:

מי אמר את זה?

קריאה:

אלישע.

איריס מנדה בן יעקב:

אלישע, "איגיי" אתנו ו"חושן" אתנו וכולם אתנו בשולחן העגול כדי לראות איך אנחנו מרחיבים ומעמיקים את העשייה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני מודה אבל אני גם מודה שהשטח נותן תרחישים קצת שונים ממה שהוצג וכנראה השטח לא מחלחלת אליו העשייה, לא, לא, לא, לא, אני יודעת, סליחה, בינתיים אני חושבת שאני מגנה טוב על השטח, תנו לי לעשות את זה, אנחנו מקבלים מסרים מאד ברורים מארגוני שטח, שלא מורגשת העשייה של משרד החינוך בנושא הזה. אני יודעת שכל פעם שאנחנו מדברים בנושא שהוא קשור במיניות או באלימות מינית, אז אנחנו שוב מעלים את התכנית הזו על השולחן הזה ומדברים עליה. אני חושבת שהגיע הזמן – ואני ביקשתי, יתקיים דיון מיוחד בשותפות של הוועדה הזו עם ועדת החינוך, בנושא של מיניות ואלימות מינית והתכניות הקיימות, כדי שפעם אחת נלמד את התכנית הזו לעומק ונדע כמה באמת היא משפיעה על השטח.

מרב מיכאלי (המחנה הציוני):

אפשר גם לבקש מן הממ"מ לעשות מחקר ולבדוק בכמה כיתות בשנת הלימודים הזאת עובר התוכן הזה.

קריאה:

עזבי, שיהיה לנו מושג - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני לא אוהבת לסמן וי, שניה, סליחה, סליחה, לא, זה לא הולך כך, גבירתי, הדבר השנוא עלי הוא להשתמש בפטיש הזה. אני מאד מבקשת, יש לנו דיון שאנחנו מתחילים להתקדם, בואו לא נפספס את הנקודה דרך זה שאנחנו מתדיינים בצד.

נאמר לי שיש נציגות של רשות האוכלוסין. אני אתן קודם כל לחבר הכנסת נחמן שי חבר הוועדה להתייחס, ואחר כך אני רוצה את רשות האוכלוסין.

נחמן שי (המחנה הציוני):

תודה רבה. אני קודם כל רוצה להודות לך על הדיון שאת מקיימת, אני חושב שאנחנו נמצאים פה באיזשהו רגע מאד חשוב. לא רק הנושא הזה אלא גם נושאים אחרים את חושפת ומביאה לתשומת לב הציבור באמצעות הדיונים בוועדה הזאת. הייתי גם מעביר את זה אפילו לוועדה אחרת ולאולם אחר, כי מה שאנחנו זקוקים לו הוא שינוי תודעתי. שינוי תודעתי של ציבור, הציבור במדינת ישראל. אם יתחולל השינוי הגדול אז ממילא יבואו השינויים האחרים, או אז משרדי הממשלה שישנם פה, שאנחנו תוקפים אותם – לפעמים בצדק ולפעמים שלא בצדק, גם הם יפנימו את זה, אז התקציבים ישתנו באופן טבעי, כל המערכת תגיב באופן שונה.

אנחנו לא רחוקים משינוי תודעתי, שיהיה ברור, כי השינוי הכללי כלפי הקהילה כבר מתרחש. אנחנו נמצאים בעיצומו. מה שאנחנו רואים עכשיו הוא שנכנסים לפלחים יותר מדויקים בתוך הקהילה, לקבוצות משנה בתוך הקהילה, גם זה לוקח זמן, גם זה דורש את ההפנמה ואנחנו, אי אפשר, אנחנו לא עומדים בקו ההתחלה, כל מי שמכיר, אמרה יעל: זה ראשוני, אני לא יודע, עשר שנים לאחור, דיונים כאלה לא היו מתנהלים בכנסת בכלל, היו סוגרים את העיניים, לא לדעת, לא לראות, לא לשמוע, עכשיו אנחנו שם, אז לכן אני חושב שדיון כזה והסיכום שיינתן לזה והורים וילדים שיקראו את זה פתאום יבינו שלא זורקים ילד מהבית אם מגלים שהוא לבש שמלה, לא זורקים אותו אלא לוקחים אותו לטיפול ומתחילים להבין מה קרה, מה עובר עליו או עליה ואיך יוצאים מזה - - -

קריאה:

התייעצות - - -

קריאה:

ההורים, לא הוא.

נחמן שי (המחנה הציוני):

עכשיו נתקן את עניין ההורים. זו מכה להורים, הם רואים משהו שהתחולל אצל הבן או אצל הבת, אז הולכים להתייעץ, מה, האם הם יודעים בדיוק מה לעשות, האם זה פשוט כל כך? האם אנשים נולדים עם המודעות הזו? לא, זה שינוי, זה חלק מן העניין, זה להבין - - -

קריאה:

גם להיות גיי זו מכה להורים.

נחמן שי (המחנה הציוני):

רגע, רגע, לא מתקנים את כל העולם עכשיו.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חברי וחברות הכנסת, נא לגלות קצת סבלנות.

נחמן שי (המחנה הציוני):

אני אמר טיפול אז ישר חושבים שאני מציע כדורים נגד – לא, לא, התכוונתי ש - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

זהירות, פגיעות, כי - - -

נחמן שי (המחנה הציוני):

כולנו מדברים על - - - זה לאותו רגע, לכן, אם נצליח פה להביא לכך שמערכת החינוך תתחיל להבין את זה ולא את אותם ילדים וילדות כשהם צעירים ואחר כך ללוות אותם, אנחנו תופסים במקום הראשון ואני מבין שהאובדנות היא יותר גבוהה בגילאים הצעירים, כי אצלם ההפתעה היא הכי גדולה, והזעזוע, וגם החברה, ילדים לא יודעים איך להתייחס, אז גם המשרדים האחרים יוכלו אז להקצות משאבים.

אנחנו צריכים לחוץ על הממשלה לעשות יותר. הפרטה שדובר עליה פה, היא לא הפרטה, יושבים פה שני נציגים של ארגונים – לא מקבלים שקל מן המדינה, אז איזו הפרטה יש? אם יש הפרטה אז זה אומר שהמדינה מקצה, גם אנחנו נגד הפרטות אבל אם כבר מפריטים אז זה אומר שמקצים, הרי מה זה אומר, הממשלה לא מטפלת, המדינה לא מטפלת אלא הארגונים מטפלים בשם המדינה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

או חברות.

נחמן שי (המחנה הציוני):

בסדר, אנחנו לא אוהבים את זה אבל ננית, הרי אני רואה שיושבים פה ארגונים ואומרים שהם במצוקה כספית גדולה מאד, אז יבוא הכסף. אם הוא לא בידי המדינה ואם הוא לא בידי הגופים המופרטים אז איפה הכסף?

קריאה:

יש פה שלושה ארגונים, אחד - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

סליחה, לא, לא, לא.

קריאה:

אף אחד לא מקבל.

נחמן שי (המחנה הציוני):

אז התהליך הזה, אם המדינה החליטה להקצות אז אנחנו צריכים לדעת לאן, למי וכמה וזה מה שצריך לעשות. תודה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה. נציגי רשות האוכלוסין. בבקשה גבירתי. אני מבקשת קודם כל את השם, התפקיד ותשובה, איפה זה עומד, מתי תתחילו לשנות.

אודליה אדרי:

שמי אודליה אדרי, אני עורכת דין מהלשכה המשפטית של רשות האוכלוסין. קודם כל שינוי מין נעשה מזה שנים, רשות האוכלוסין פועלת בענין בהתאם לחוק מירשם האוכלוסין. חוק מירשם האוכלוסין קובע כללים לרישום, לשינוי או לתיקון של פריט רישום, לפי הכללים האלה ואני מניחה שכולם יודעים, כדי לשנות או לתקן פרט רישום נדרשת תעודה ציבורית שמעידה על השינוי שחל או כי הרישום לא היה נכון. כך שלדוגמה, אם אדם רוצה לשנות מ"רווק" ל"נשוי" אז הוא צריך להציג תעודת נישואין, אם אדם רוצה לשנות מ"נשוי" ל"אלמן" חס וחלילה, אז תעודת פטירה וכיוצ"ב. אותו ענין חל גם לגבי פרט המין. פרט המין – בניגוד לדת, לאום ומצב אישי הוא פרט שמעיד על נכונות האמור בו ולכן כדי לשנות לא מספיקה הצהרה של אדם אלא נדרשת תעודה ציבורית, אישור של - - -

מירב בן ארי (כולנו):

אני עברתי עכשיו הליך עם טרנסג'נדר - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

שניה, שניה.

מירב בן ארי (כולנו):

חצי שנה אני מנסה להוציא לו אישור, הרגו אותי - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חברת הכנסת בן ארי, לכן מקיימים את הדיון בגלל שהורגים אנשים.

מירב בן ארי (כולנו):

האישור הזה, אם הוא עבר טיפול - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חברת הכנסת בן ארי.

מירב בן ארי (כולנו):

הם הורגים את האנשים.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חברת הכנסת בן ארי, רצינו תשובות אז בואי נקבל אותן.

אודליה אדרי:

קודם כל אני יכולה לספר - - - לנו הנתונים ואני מצרה על כך אבל יש לנו עשרות שינויים בשנה של מין, של פרט המין.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

שניה, אני רוצה להבין, תעודה ציבורית – מה זאת אומרת?

מירב בן ארי (כולנו):

אישור נוטריון - - -

אודליה אדרי:

תעודה ציבורית לפי פקודת הראיות היא תעודה שמעידה על השינוי שחל. צריך גורם מוסמך אובייקטיבי שמעיד על השינוי.

קריאה:

היום צריך שינוי פיזי. פיזי.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני מנסה, שניה, אני מאד מבקשת, אני מאד מבקשת, אני רוצה תשובה ברורה. כאשר אומרים, זה לא להסתובב, להסתובב, להסתובב, תגידי, היא או הוא מביאים תעודה מן הגורם הספציפי הזה, אני מקבלת. תגידי לי מי הגורם.

אודליה אדרי:

עד עכשיו, עד לפני כמה שבועות או חודשים, ההליך היחיד שאיפשר שינוי מין אכן היה בעקבות ניתוח עם תעודה של רופא בדבר ביצוע ניתוח וכך זה נעשה.

מירב בן ארי (כולנו):

ואם הוא - - - את הניתוח - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תאמינו לי, אני יודעת - - -

מירב בן ארי (כולנו):

את צריכה להביא אישור - - - והכול בכוח של פקידים.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

שניה, חברי הכנסת וחברות הכנסת, תאמינו לי, אני יודעת מה המצב, אני יודעת מה היא הבעייתיות אבל אני רוצה לקבל תשובה מרשות האוכלוסין ואני מאד מבקשת שאף אחד לא יעזור, אני רוצה לשמוע את התשובה.

קריאה:

עאידיה, הגיעו נתונים וזה מאוד חמור.

היו"ר עאידיה תומא סלימאן:

אי אפשר ככה, אי אפשר. כולנו יודעים שהבעיה קיימת, כולם יודעים שמוציאים לכולם את הנשמה, שעושים להם את המוות עד שרושמים אותם, אנחנו רוצים לטפל בזה. אז מה התעודה הזו? מי חותם עליה? אמרת לי שהשתנה המצב, היה פעם רק אחרי ניתוח שינוי מין, מה המצב הקיים היום?

אודליה אדרי:

לאחרונה, בעקבות דיון שהיה יחד עם משרד המשפטים ומשרד הבריאות בענין, הוקמה ועדה של משרד הבריאות, שבאה לסייע לאנשים שלא מעוניינים לעבור ניתוח.

היו"ר עאידיה תומא סלימאן:

ויצא חוזר מנכ"ל, נכון?

אודליה אדרי:

יצא חוזר מנכ"ל - - -

היו"ר עאידיה תומא סלימאן:

תסלחו לי - - -

אלישע אלכסנדר:

ברק קשת לא היה עומד בקריטריונים.

היו"ר עאידיה תומא סלימאן:

אני רוצה לבקש שאף אחד לא יפריע. תאמינו לי, קראתי את כל החומר, אני יודעת, אני מנסה להגיע לנקודה מסוימת, או שעוזרים או שסתם מקיימים את הדיון כדי לקטר. אני רוצה להתקדם. בבקשה גבירתי.

אודליה אדרי:

אני רק רוצה לציין לפני כן שפקידי רישום אינם מומחים בתחום – לא רפואי ולא נפשי ולכן, אנחנו צריכים תעודה ציבורית, תעודה ציבורית היא או תעודת רופא שמאשרת שהסתיים תהליך שינוי המין, והיום בעקבות הקמת העודה במשרד הבריאות נדרש אישור של הועדה, תעודה של הועדה, שנדע שהסתיים ההליך. אחד מן השניים.

קריאה:

שהסתיים ההליך - - -

היו"ר עאידיה תומא סלימאן:

אז בואו נסכם כך, אני מסכמת כך. אני חושבת שיש נסיגה בחוזר המנכ"ל שיצא בנושא של רישום בתעודת הזהות מההתכתבות שחלה בשנה שעברה בענין התהליך הזה, ואני חושבת שלהיפך, החוזר החדש החזיר את כל הנושא צעדים אחורה אפילו לחוזר הישן שהיה, שהשתנה בזמנו על ידי חברת הכנסת השרה דאז. אני חושבת שהגיע הזמן שנפנה באופן הכי ברור, למשרד הבריאות, שישנה את ההוראות של חוזר המנכ"ל, שעסק בעניין שינוי המין בתעודת הזהות, ולפחות להתאימו לתנאים שנמצאים באותו חוזר המנכ"ל בנושא של הניתוחים. אני מודה לך גבירתי. חברת הכנסת מירב מיכאלי, שלש דקות, אחריה מיד חברת הכנסת זהבה גלאון, גם שלש דקות.

מרב מיכאלי (המחנה הציוני):

תודה רבה גבירתי. אל"ף, באמת אושר לראות כאן את כולם וכל הכבוד לך על הדיון הזה שהוא באמת, אי אפשר להפריז בחשיבותו, במיוחד אחרי המספרים של דר' גופן. אני רוצה לדבר לא על הפתרונות הקטנים, הקונקרטיים, הספציפיים, אני רוצה לדבר על התמונה הגדולה, אני רוצה לדבר על ההתבטאויות של אנשי ציבור, על חוסר לגיטימציה שעדיין יש מיותר מדי מנהיגים או אנשים שהם בעמדת מנהיגות במדינת ישראל, בכלל על קהילה, בכלל על הנטייה מינית ובטח ובהיות מגדרית. יש עדיין חוסר לגיטימציה, השינוי התודעתי, נחמן, שדיברת עליו, שזה בהחלט הדבר המרכזי שצריך להתרכז בו, הוא מבושש לבוא בדיוק בגלל שיש כוחות ריאקציונרים שכל הזמן לוקחים אותנו אחורנית. אנחנו הולכים צעד קדימה ואז לוקחים אותנו שניים אחורה בדיבורים שהם בלתי נסבלים במה שאמורה להיות מדינה דמוקרטית בשנת 2015 בתהליך שמדינת ישראל מצד אחד כבר נמצאת בו ומצד שני הולכת אחור.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

את עדיין מאמינה בזה, מירב?

מרב מיכאלי (המחנה הציוני):

אני חייבת להאמין בזה, את יודעת, העבודה שלך ושלי להילחם על זה, שמה שטוב שקורה שימשיך לקרות וכן יגדל האור על פני החושך אבל החושך נוכח, נוכח בפה מלא, וזאת הבעיה המרכזית שלנו, כי זה מה שבאמת נותן לגיטימציה לכל בתי הספר, לכל המרפאות, אנחנו ניהלנו כאן, חברותיי ואני, שעומדות בראשות השדולה, כבר ניהלנו כאן דיון בעקבות התפרצות הומופובית מטורפת שהייתה במערכת הבריאות והתמודדנו עם הדבר הזה. כל הפתרונות הקטנים הנקודתיים חייבים להיות מגובים באמירה מנהיגותית של קבלה, של כל סוגי בנות ובני האדם באשר הם, לא משנה מה התהליך שם עוברים, מהן הזהויות המגדריות או הנטיות המיניות שלהם. זה המאבק הכי משמעותי שאנחנו צריכות וצריכים לעשות כאן בכנסת, לדעתי, גבירתי יושבת הראש, ומכאן לרדת למטה, למשרד החינוך שאגב, עם כל הדברים היפים שדיברת עליהם גבירתי, אנחנו בכנסת הקודמת הבאנו כסף קונקרטי, ספציפי, לחינוך לזהות מגדרית דרך "חושן" וארגונים אחרים, עד היום לא נפתחה תקנה לענין הזה, זה כסף שכבר מת לדעתי, כי הוא מן התקציב הקודם, יש - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חברת הכנסת מיכאלי.

מרב מיכאלי (המחנה הציוני):

בקיצור, בזה אני מסיימת, אי אפשר להמשיך לדבר רק על הפתרונות הקטנים, כי כמו שאמר נחמן, המודעות היא הדבר המרכזי ואנחנו חייבות וחייבים לדרוש מן האנשים שעומדים בראש, באמת, להתחיל לדבר כמו בני אדם בעניין הזה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

ובהרבה עניינים. חברת הכנסת זהבה גלאון, בבקשה.

זהבה גלאון (מרצ):

תודה רבה על הדיון החשוב הזה. אני רוצה להעיר שתי הערות. שלש התאבדויות בתקופה האחרונה - - -

קריאה:

שנה שעברה.

זהבה גלאון (מרצ):

זה בתקופה האחרונה, תרשי לי. שלש התאבדויות זו קריאת יקיצה מדאיגה ביותר, מדאיגה ביותר. והיא לא מקרית והיא נובעת על רקע הדברים שנאמרו כאן על ידי קודמיי ואני לא אחזור עליהם.

אני רוצה להעיר הערה שהיא הערה רחבה יותר, קצת בהמשך לדברים של חברת הכנסת מירב מיכאלי. לפני שבוע או לפני שבועיים, אני לא זוכרת - - - הזדמנות לומר ברכות, חברי שיושב כאן, חבר הכנסת אמיר אוחנה, זה לא מובן מאליו, אני מתכוונת לזה, זו לא מצוות אנשים מלומדה, פעם ראשונה מן המפלגה השלטת, מן הקואליציה, מן המפלגה הכי גדולה, נציג גאה של הקהילה זה לא מובן מאליו. ואמר ראש הממשלה בדברים שלו, הוא התייחס לזה, הוא בירך את אמיר בהרבה התרגשות. לא תמיד יש מלים טוב על ראש הממשלה ואני מתכוונת לזה - - -

קריאה:

הוא ביקש לדבר.

זהבה גלאון (מרצ):

הוא עלה לדבר, זה לא היה מובן מאליו, והוא אמר והוא ציין בדברים שלו, מעבר לשאר הדברים שהוא אמר, אני כך מזיכרון חופשי, הוא סיפר, הוא התגאה בזה, הוא אמר: יש לנו נציג של הקהילה הגאה. אני חושבת שזו נקודה מאד מאד משמעותית אבל רטוריקה והצהרות לא הולכים איתן למכולת, אם אני יכולה להגיד את זה כך. למה אני אומרת את זה? כי באותה נשימה, שבוע או שבועיים קודם לכן, אותה ממשלה הפילה לנו, לכמה חברי כנסת שיושבים כאן מכמה מפלגות, הפילה לנו את חוק הפרשנות, שביקש לתת הכרה חוקית גם לזהות מיגדרית בחקיקה, בכל הנושאים ואז זה כמובן היה נותן מענה - - -

קריאה:

שוויון.

זהבה גלאון (מרצ):

שוויון, אין דרך אחרת להגדיר את זה. הפער הזה, הקבוע, בין הרטוריקה לפרקטיקה יוצר את חוסר המודעות, את הבלבול וחוסר ההכרה שיש צורך בפעולה מערכתית משולבת.

עושה נכון גבירתי, שאת שואלת את משרד החינוך והרווחה מה הם עושים אבל זה לא יכול לעבוד כך. זה ענין של גישה מלמעלה. צריכה להיות כאן מערכה משולבת, מתוזמנת, של כל הגורמים, יש בעיה של אובדנות, יש בעיה - כמו שאמרה קודם בל, נערים ונערות אחרי גיל 18, לאן הם הולכים? הם לא הולכים למקום ממוסד, להוסטלים ממוסדים, מה יהיה עליהם? לאן הם יגיעו? אחר כך איפה הם מוצאים את עצמם, שולי החברה? שולי החברה זו מילה - - - בכנסת, זה המקום הכי נמוך בגיהנום, זה להגיע לזנות, לסרסורים, לאנשים שמנצלים אותם - - -

אלישע אלכסנדר:

לסמים.

זהבה גלאון (מרצ):

לסמים, נכון, לאן הם מגיעים אחר כך? צריכה להיות כאן התייחסות מערכתית כוללת של כל המשרדים, אני חושבת שצריך לעשות פה שולחן עגול, את אמרת קודם - - - ישיבה עם ועדת החינוך, צריך לעשות שולחן עגול רחב של כל הגורמים שנוגעים בזה, צריכה להיות כאן מערכה רחבה.

משפט אחרון, אני רוצה להגיד, אני מודה שלפעמים, התחושה שלי שאנחנו נסוגים לאחור. אני זוכרת שלפני הרבה שנים - יושבת כאן מיכל עדן, היא פנתה אלי, זה היה לפני למעלה מעשור, היא פנתה אלי בעניינה של נורה גרינברג, בזמנו, שלא איפשרו לה לרשום בתעודת הזהות, אמנם היא עשתה ניתוח לשינוי מין, ושנים משרד הפנים לא נתן לה, אני מסיימת, אני חושבת שזו נקודה חשובה, וחיים רמון בזמנו קיבל את הבקשה שלי בתור שר הפנים ואיפשר את הרישום של נורה גרינברג - - - דבר אסור, זרמו מים בירדן, צריכה להיות איזושהי התקדמות, זה לא יכול להיות שאנשים יצבאו על הפתחים וימצאו את עצמם במצב הזה ששמענו עליו עכשיו, שלא נרשמים ולא רושמים אותם, זה חלק מן ההכרה של המדינה, שהמדינה תתחיל להכיר, לא רק בהצהרה ורטוריקה אלא תתן לזה ביטוי פרקטי ואז המצב ישתנה. תודה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה חברת הכנסת גלאון אבל אני, ביחס לנושא של גישה שהיא יותר מערכתית אני חושבת שבכל הנושאים שאנחנו דנים בהם אנחנו רוצים גישה שהיא מערכתית, גישה שהיא מתייחסת לנושא ומקבלת מדיניות כללית ואז זה יורד למשרדים האחרים, זה מובן מאליו, אבל גם לתשאל כל מוסד בדברים הספציפיים, איך הם מבצעים, עד שנגיע, לצערי הרב, אני חושבת שעדיין - - -

מירב בן ארי (כולנו):

באמת, זה נכון, זה הכי קל לבוא ולתקוף ובאמת, הרטוריקה אבל, להגיד - - - מה שאת עושה אבל, אני באמת באתי לפה עם ציפי בכוונה ואני יושבת פה כבר שעה וחצי ולצערי צריכה ללכת לוועדת חינוך אבל אנחנו עושים אלא - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חברת הכנסת - - -

קריאה:

נמצאים במצב של סכנת חיים.

זהבה גלאון (מרצ):

אף אחד לא אמר שלא - - -

קריאה:

חברת הכנסת, חברת הכנסת - - -

קריאה:

עם כל הכבוד לך - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

לא, זה לא יכול להיות, לא, שניה, שניה.

מירב בן ארי (כולנו):

לא - - - לסיים משפט.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חברת הכנסת מירב בן ארי, אם אנחנו נסמוך את ידינו על הממשלה ועל הקואליציה וזהו אז נתפזר.

מירב בן ארי (כולנו):

אמרתי, שיש פה גם - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

שניה, שניה, כאשר, כאשר, לא, זה לא יכול להיות, אתן גוזלות מן הזמן של הדיון.

מירב בן ארי (כולנו):

אני הולכת, הנה, אקל על הדיון.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תפקידנו להתווכח על העניין, תפקידנו להגיד מה חסר ומה כן קיים ואני חושבת שנמעל בתפקידנו אם לא נעשה את זה - -

מירב בן ארי (כולנו):

אני לא אמרתי את זה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אז לא צריך כל פעם. אני מאד מבקשת.

מירב בן ארי (כולנו):

משפט.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

לא, לא, לא.

זהבה גלאון (מרצ):

תביאי - - - לדבר.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

זהבה.

זהבה גלאון (מרצ):

מבקשת שלא יובן שלא נכון, לא ניסיתי חלילה להגיד שהמעשה פרטני הוא לא חשוב, הוא חשוב ביותר, תמיד מהלך הוליסטי הוא חשוב, כשאנחנו נמצאים במצב של אובדנות - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה, תודה. אני מבקשת מנינה הלוי, שהיא נציגה של הקהילה בוועדה, נכון? אז בבקשה גבירתי.

נינה הלוי:

תודה רבה. שמי נינה הלוי, אני אשה טרנסג'נדרית, אני בת 57, אני מתנדבת בפרוייקט "גילה להעצמה טרנסית", אני מתנדבת במרפאת לוינסקי, אני מתנדבת בתור נציגת הציבור בוועדה לשינוי מין ואני מתנדבת בניידת הלילה של "עלם" לזיהוי - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

מילת המפתח היא "מתנדבת".

נינה הלוי:

כן, אני עובדת במשרה מלאה כמתנדבת, זה סיפור אחר, דובר פה כבר על התיקצוב שלנו. אני רוצה להתרכז בנושא של הוועדה לשינוי מין ואני רוצה להחזיר את הדיון לדברים מאד קונקרטיים. הגוף שלנו הוא דבר מאוד מאוד קונקרטי, הגוף של אנשים טרנסג'נדרים הוא מאוד מאוד קונקרטי. אנשים טרנסג'נדרים לא יכולים להתחיל את החיים שלהם עד שנושא ההתאמה המגדרית של הגוף לא הושג.

הנושא של התאמה מגדרית נמצא שנים בידי משרד הבריאות ואנחנו בעצם בני ערובה של ועדה שהוקמה ב-1986, שכלום לא השתנה בה, שהיא עדיין דוגלת באיזשהו מודל פטרוני, פתולוגיסטי, של שמירת סף, חייבים לשנות את המודל הזה. חוזר המנכ"ל של שנת 2014, שהושג בתקופה של יעל גרמן בתור

שרת הבריאות, פתח איזשהו פתח. אני כנציגת הציבור שנמצאת בפעם הראשונה בתוך הוועדה הזאת, מאוד מאוד מתקשה להרחיב את הפתח הזה, הוועדה עדיין מאוד מאוד נגועה בחשיבה מאוד מאוד ישנה, השינוי של מודל הטיפול למודל שמנגיש רפואה ולא מונע רפואה, הולך מאוד מאוד לאט ומאוד מאוד קשה.

אני חייבת להגיד שגם אם נצליח לשנות את התפיסה של הוועדה, עדיין הוועדה הזאת כרגע מרוכזת על ידי דר' דליה גלבוע שהיא בת לא יודעת כמה, שבעים ושבע אני חושבת, היא מתנדבת בחצי מישרה בתפקיד הזה. בכל שנה משלוישים השנים האחרונות, היו בממוצע עשר עד שתים עשרה פניות לוועדה, סך הכול היו ארבע מאות פניות בכל שנות הוועדה, אבל בשנה האחרונה היו תשעים ושתים פניות חדשות.

לגבי הנושא של ניתוחים, כרגע מבוצע ניתוח אחד בחודש, יש משהו כמו ששים אנשים בתור, הסחבת היא עוד דבר שהופך את הוועדה הזאת ללא רלבנטית - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

האם בגלל סחבת או בגלל הקצאה?

נינה הלוי:

הקצאה מאד מאד נמוכה, חדרני ניתוח - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

וההקצאה היא שמכתיבה.

נינה הלוי:

ההקצאה מכתיבה. לצערי, לצערי הנושאים האלה עדיין לא שקופים בכלל ועדיין לא שקופים לי בוודאי. אני לא יודעת איך מתנהלת ההקצאה. אין לי גם באמת שום סטטיסטיקות תקפות על פעילותה של הוועדה הזאת, שכן היא התנהלה בהיעדר שקיפות מוחלט כל השנים.

אני רוצה להגיד משהו על הרלבנטיות של הוועדה הזאת לציבור. אנשים שצריכים לחכות שנים על שנים, לזכות ביחס מאוד לא הולם, לקבל ניתוחים שהם לא תמיד טובים מצד מערכת הבריאות, אי אפשר להאשים אותם בזה שהם מנסים לחסוך כסף בכל דרך שאפשר ונוסעים לחו"ל לעשות את הניתוחים. מתוך בין 8,000-24,000 אנשים טרנסגינדרים בארץ, אם רק 360 אנשים עברו עד היום ניתוח, זה אומר 'דרשני'. המחזורים היו צריכים להיות משהו כמו 300 איש בשנה ואני מניחה שהיתר, הרוב הגדול, אולי 90%, נוסעים לחו"ל לעשות ניתוחים ובעצם השירות הזה ניתן רק לבני ערובה, אלה שבאמת ידם אינה משגת בשום צורה ואופן, ובעצם המדינה פשוט מתעמרת באותם בני ערובה. תודה.

איילת נחמיאס ורבין (המתנה הציוני):

מה הזמן הממוצע שמחכה אדם לניתוח פה בישראל?

נינה הלוי:

שנה וחצי – שנתיים.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אנחנו, אנחנו - - -

איילת נחמיאס ורבין (המתנה הציוני):

שנתיים.

נינה הלוי:

בדרך כלל יושבים - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן :

אנחנו נדרוש כל הנתונים של הועדה ואנחנו נדרוש גם לדעת איך עובדת שיטת ההקצאות ומה בדיוק קורה במשרד הבריאות בנושא הזה. תודה. חברת הכנסת מיכל רוזין, בבקשה.

מיכל רוזין (מרצ) :

תודה לכולם שבאו ותודה על הדיון, דיון חשוב ביותר. אנחנו – לפחות שלוש מאתנו שיושבות כאן, כנשות השדולה הגאה בכנסת, קודם כל, למי שעוד לא יודע, ב-26 בפברואר, פעם ראשונה בכנסת, יושב ראש הכנסת הסכים לקיים יום שלם שיוקדש לקהילה הגאה בכנסת, דיונים בכל הועדות ובמליאה ואני חושבת שזה בהחלט הישג חשוב. אני גאה ביושב ראש הכנסת שאישר את הדבר, היו בקשות בעבר והן לא קרו.

אני רוצה לומר לכם שאני גאה בך, עאידה, והדיון הזה קצת החזיר אותי – סליחה על הנוסטלגיה אבל זה נותן קצת פרספקטיבה, לפני למעלה מעשרים שנה אחורה, התחלתי את הקריירה הפוליטית שלי אם אפשר לקרוא לזה ככה, בתור רכזת ועדת המשנה לנושא קהילת הלהט"ב אצל יעל דיין, שהיא היתה יושבת ראש הועדה לקידום מעמד האישה והיא אמרה: לא יכול להיות שנושא הזהות המגדרית ולהט"ב לא יהיו חלק מהועדה הזו, ובוודאי שאם הועדה צריכה להיות לשוויון מגדרי אז בוודאי שזה המקום ובואי נאמר את האמת, עאיידה, מאז יעל ועד אלייך לא קרה כלום בעניין הזה, להיפך, לא רצו לדון בנושאים האלה, פחדו לגעת בדברים, אני חושבת שהועדה הזאת צריכה להפוך להיות הבית של הנושאים האלה, זה חשוב ביותר, אין ספק שזה הבית המתאים ביותר והנכון.

קריאה :

פעם ראשונה זה כמו - - -

מיכל רוזין (מרצ) :

מעבר ליום הגאווה וכד', אני חושבת שצריך לקיים פה את הדיונים ויש דיונים חשובים מאוד, ולהיכנס - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן :

אמרתני מן ההתחלה שהועדה הזו היא סוג פמיניזם אחר.

מיכל רוזין (מרצ) :

בדיוק, אז אני חושבת שלפמיניזם – לפחות להגדרתנו, אני חושבת שזה חשוב ביותר. אני לא ארחיב כי דיברו פה לפני רבות ואני מסכימה עם כל מה שנאמר, אני חושבת בסופו של דבר מדובר פה בהכרה. המדינה מכירה על ידי כך שהיא מחוקקת חוקים, שהיא מתקצבת תקציבים, זו ההכרה של המדינה. להגיד: אנחנו מכירים – בוודאי, אנחנו מקבלים – כן, כולם יכולים להגיד מן הפה והחוצה, אבל הדרך של המדינה לעשות את זה היא דרך הרשויות, דרך משרדי הממשלה, דרך התקציבים השונים – זו הדרך היחידה והחוקית כמובן שאוסרת על אפליה, זו הדרך היחידה שבה המדינה מדברת. "דיבורים כמו חול ואין מה לאכול" אומרים, בסופו של דבר זה מה שהמדינה יכולה לעשות.

גם צריך לשבור את החשיבה הדיכוטומית המגדרית של גברים – נשים, אני חושבת שגם משרד הפנים, גם משרד הבריאות, גם משרד החינוך לוקים בענין הזה, של "או שאתה או שאתה" ותבחר, אם אתה עובר ניתוח, לא עובר ניתוח, כן נרשום אותך, לא נרשום אותך, כל החשיבה הזו היא, ודרך אגב, היא תיטיב לא רק עם הטרנסג'נדרים אלא היא תיטיב עם כולנו, לכולנו יהיה המרחב להגדיר את המיגדר שלנו באופן יחודי לנו ולא בתוך איזה - - - של מיתוס מהו גבר ומהי אישה. אני חושבת שכל החברה תיטיב מכך, אנחנו כמובן נמשיך.

אנחנו החלטנו בשדולה שהשנה נעסוק בנושא הטרנסג'נדרים, התחלנו בנושא חינוך ובריאות, קיים דיון גם בנושא תעסוקה, עם המשך הסקר שנעשה ואני שמחה שהוא מוכן. אנחנו נמשיך ללוות ואני מקווה שהועדה תרים את העניין, תקח את זה ותעבור נושא נושא לטיפול. תודה.

(היו"ר נחמן שי)

היו"ר נחמן שי :

תודה רבה מיכל. ערן ישראל גלובוס מן ה"הבית הפתוח", בבקשה. שלש דקות.

ערן ישראל גלובוס :

שלום.

היו"ר נחמן שי :

שלום וברכה.

ערן ישראל גלובוס :

יש כמובן המון דברים להגיד, מפאת קוצר זמן אני לא אדבר הרבה על הדברים שאנחנו עושים בירושלים, "הבית הפתוח" קיים מזה כמעט עשרים שנה. אני אדבר על כמה דברים קצרים. אני אדבר על זה שאין היום, בערך 20% מהתקציב של הבית הפתוח הוא תקציב של העיריה, אין תמיכה ממשלתית בכלל, לא ממשד הרווחה ולא ממשד הבריאות. בכל זאת יש לנו עובדת בחצי משרה טיפולית שמיועדת לטרנסיות, אנחנו תומכים בפרוייקט "גילה" בשנים האחרונות, יש פתרונות לינת חירום שאנחנו עושים עם העיריה אבל, בהיעדר תקציבים ידינו כבולות.

אני ארצה לדבר ספציפית על הנושא של אובדנות, שקרוב ללבי במיוחד, אני הייתי חבר קרוב של מאי פלג ז"ל, שהתאבדה לפני כחודש וחצי, חודשיים כבר. מאי ציוותה לנו במותה במכתב ארוך ובשיחות שהיא עשתה לפני כן, מאבק ציבורי, מתוך הבנה שגם אנשים כמוה, שהיו, מאי היתה יו"ר הבית הפתוח, היא היתה מנהיגה בקהילה והייתה מוקפת בחברים, וזה מחדד את העובדה שגם אנשים שנמצאים במצב כזה בסוף צריכים להתמודד עם מסגרות טיפוליות ששמות אותם במחלקה עם גברים ולא לנשים, פניות בלשון הלא נכונה, הזנחה מבחינת ליווי של רווחה, עובדות סוציאליות, כל הדברים האלה ואפילו אדם מאד מאוד חזק כמו מאי לא הצליח. אני ארצה ברשותך לקרוא כמה מלים ממכתב שהיא כתבה לנו.

"כשאני קוראת את השורות הבאות זה אחרי שהלכתי לישון בשלווה מתוך החידלון, ישנתי ולא סבלתי, ישנתי והפסקתי את הכאב והסבל שהיו מנת חלקי, רוב מכריע של חיי" אני קופץ קדימה, "יש לי חלום שיבוא יום ויוקמו בתים, בתים שיתנו מקום לכל מי שזקוקה, מכל סיבה שהיא, חוסר בעורף משפחתי, חוסר יכולת כלכלית, מצב נפשי או פיזי, ללא תנאים דרקוניים כפי שקיימים היום. מה שמכונה היום 'הוסטלים' עם תנאי קבלה ושירות בלתי אפשריים יהפכו למקומות נגישים, מכילים - - - לבתים. חשבו לי שתזכרו, הצעד שעשיתי היה החלטה שלי, האשמים היחידים במותי הם גורמי מימסד שלא יוצרים מקומות טיפול ראויים, משרד הרווחה, הבריאות, המשפטים, בטוח לאומי, צוות רפואי כושל" וכי, ואני חייב להוסיף לדברים שלה את בתי הדין הרבניים במאבק שלה לגבי המשמורת על הילדים שלה.

אני מאד רוצה לחזק את הדברים שאמרו הארגונים הטרנסים, אנחנו הצטרפנו גם בבית הפתוח לדברים אבל, חשוב גם שנבין איך הרשויות המקומיות יכולות לסייע ולהעביר תקציבים יעודיים לקהילה הזו, שזקוקה להם מאד. תודה.

היו"ר נחמן שי :

תודה רבה לך ערן. קודם הזכירה זהבה את הדברים שאמר אמיר בנאום הראשון שלו, וכשדיברתי על שינוי תודעתי, אני חושב שעצם ההופעה והדברים שהוא אמר, ואני כנראה לא אשכח אף פעם את הדוגמה של דוד ואלה, שהבאת לנו במלחמת דוד וגולית, שגם פה יש איזו מלחמה של דוד וגולית באוויר, אז אני מאד מעריך את זה, אני אמרתי לך ואני חוזר ואומר את זה גם במקום הזה, על פריצת הדרך שעשית ואנחנו בתהליך, בבקשה.

אמיר אותנה (הליכוד) :

תודה רבה אדוני יושב הראש. דברים קשים וכואבים שמענו מפיה של מאי, דברים שנכתבו מדם לבה. אני רוצה קודם כל להתנצל על שלא הייתי כאן מתחילת הישיבה, אנחנו נאלצים לתמרן בין דברים שונים, בכל זאת נאלצתי לוותר על דיון אחר, גם הוא בנושא הקרוב ללבי, כי זה ענין של סדרי עדיפויות. אני חושב שהדיון כאן חשוב מאוד.

כשאנחנו מסתכלים על קהילת הלהט"ב ומפרקים לאותיות אז קשה מאוד לחלוק על כך שה"ט"י שבלהט"ב, קהילת הטרנסג'נדרים, היא הקהילה הכואבת ביותר, הפגועה ביותר, המופלית ביותר, שצריכה יותר מכולם את עזרתנו. שמענו את הדברים כאן, מחלק מהדוברים, זה נכון בתעסוקה, חלק גדול מהבנות נאלצות לעבוד בזנות בגלל שמקומות תעסוקה חוששים להעסיק אותן. זה נכון בדיוור, זה נכון גם בפן המשפחתי. הקהילה שאמורה להיות, הגוף שאמור להיות הכי עוטף, הכי שומר, הכי מגונן, הוא גוף שלא פעם דוחה את הטרנסג'נדרים, הטרנסג'נדריות וזה לצערי הרב נכון גם באלימות. אנחנו חוינו לאורך השנה האחרונה כמה וכמה מקרים של טרנסג'נדריות שהותקפו על הרקע הזה. הותקפו כטרנסג'נדריות.

קריאה:

טרנספוביה, נקרא לזה ככה.

אמיר אוחנה (הליכוד):

נכון. זה בא לידי ביטוי גם בטרנספוביה, שבשיא שלה מגיעה לאלימות פיזית ממש. ובעניין הזה אני יכול לומר שהצעת החוק הראשונה שאני מתכוון להגיש – וזה קורה היום, היא הצעת חוק לתיקון חוק העונשין, באופן שאדם שיבצע תקיפה, שיתקוף על רקע של זהות מיגדרית, יקבל כפל העונש מאשר תקיפה רגילה. זה למעשה תיקון לחוק פשעי שינאה. אני חושב שהדבר הזה צריך להיות קונצנזוס חוצה מפלגות. גם החברים, ואתם יודעים שיש לי חברים בקואליציה שאינם רואים אתי עין בעין את הנושאים הלהט"בים, גם החברים הללו הם בוודאי נגד אלימות, לפחות אם נשפוט על פי האופן בו הם מתבטאים, לפחות באופן הזה ואני חושב שזה דבר שניתן יהיה לשכנע, אני אעשה כמובן כמיטב יכולתי כדי לשכנע כדי לקבל את תמיכת הקואליציה, אני בטוח שגם - - -

קריאה:

מאתנו תקבל תמיכה.

אמיר אוחנה (הליכוד):

אני בטוח שחלקים גדולים מן האופוזיציה יתמכו - - -

היו"ר נחמן שי:

לעולם לא תצעד לבד.

אמיר אוחנה (הליכוד):

בהקשר הזה אני רק רוצה לומר, חברים, אנחנו יכולים לחוקק נגד פשעי שנאה, אנחנו לא יכולים לחוקק נגד שנאה. התרופה לשנאה צריכה לבוא בניראות, ניראות באה לידי ביטוי בין השאר גם בדיון הזה שאננו מקיימים כאן ושצופים וצופות רבים בבית עדים לו ועדים להתרחשויות פה, ניראות היא גם בחיים האישיים של כולנו ואני, לשמחתי, רואה יותר ויותר טרנסיות וטרנסים שיוצאים מן הארונות, שמספרים, שמדברים, זו הדרך להפסיק את השנאה, את הדעות הקדומות ולצעוד יחד – אני מקווה, לעבר חיים יותר טובים.

היו"ר נחמן שי:

תודה רבה. הדוברת הבאה היא מרלית הר ציון מן הבטוח הלאומי. מרלית.

מרלית הר ציון:

תודה רבה, אני מרלית הר ציון, מן המוסד לבטוח לאומי, אגף נכות כללית, משרד ראשי. כבר לפני שנה וחצי המוסד לבטוח לאומי שינה נהלים, בדיוק בשם השוויוניות, ואנחנו בודקים את האנשים באופן פרטני, אנחנו לא מכלילים ולא מחליטים שמי שעבר שינוי כזה או אחר, ניתן לו סטיגמה והוא יוכר כנכה או יוכר כלא-נכה. אנחנו בודקים כל אדם במצב שלו, אם זה בתקופה שהוא עובר ניתוחים כירורגיים ומחלים מהם, אם זה בתקופה שהמצב הנפשי שלו קשה יותר או קשה פחות ואחוזי הנכות הרפואיים ואובדן הכושר נקבעים בדיוק על פי זה.

אני שמעתי ככה בחצי מילה פה נאמר, שהמוסד החמיר את הנהלים, אנחנו לא רואים את זה כך, אנחנו רואים את זה כשוויון. אם אנחנו טועים פה, אני זורקת פה לכל העמותות כפפה, אנחנו מאד נשמח לשיתוף פעולה מלא אתכם. אנחנו נקצה גם איש קשר במשרד הראשי, אתם מוזמנים לפנות אלינו וזה לא ענין שיקח זמן אלא במייד. זה יכול לקרות גם היום ברגע שאני אגיע למשרד. אנחנו עושים את זה דרך אגב עם כל העמותות, לא רק עם סוג מסוים, שוב, בשם השוויוניות.

בנוסף לזה, גם באגף השיקום במוסד, מי שיש לו אחוזי נכות מאד מינימליים, יכול לקבל שיקום מקצועי והשיקום המקצועי שלנו כולל לימודים במוסדות גבוהים, לימודי מקצוע, כל אחד לפי ההתאמה שלו ובה אני מסיימת. אני זורקת לכם כפפה ואתם יכולים להרים אותה.

היו"ר נחמן שי (המחנה הציוני):

היא תסיים את הדברים שלה - - -

מרלית הר ציון:

שניה, שניה, אתם יכולים להרים אותה ממש, ברגע שאנחנו יוצאים מפה.

אלישע אלכסנדר:

אנחנו אפנה אלייך, בטח.

ישראלה לב:

הבעיה העיקרית היא שאנשים טרנסג'נדרים צריכים מכתב מפסיכיאטר ולא תמיד יש להם כסף לזה. זו אחת הבעיות, הנגישות לפסיכיאטר.

מרלית הר ציון:

הועדות רפואיות שמתקיימות זקוקות למסמכים רפואיים שמעידים על המצב הרפואי, הפיזי, הנפשי של האדם שבא לוועדה. אנחנו נבדוק את זה, נראה מה אפשר לעשות, - - -

ישראלה לב:

חייבים הקלות.

מרלית הר ציון:

אולי קופות החולים.

היו"ר נחמן שי:

מרלית, אנחנו מדברים פה על אנשים שכפי שהבנתי, חלקם הגדול משתכר מתחת ל 4,300 שקל לחודש, זאת אומרת, כמו בקו העוני הם עובדים ואז הם מחפשים גם כל מיני תעסוקות.

מרלית הר ציון:

אני מבינה אבל יש גם בקופות החולים פסיכיאטרים.

יעל גור:

לא, אבל אנחנו בדקנו את זה. פסיכיאטרים בקופות חולים – גם לצורך, נגיד, הפסקת הריון לאישה בזנות, שרוצה להפסיק הריון, היא צריכה אישור מפסיכיאטר על שהיא צריכה להפסיק את ההריון בשל מצב נפשי אבל רופאים בקופות חולים לא נותנים חוות דעת כאלה, זה לא עובד דרך קופות החולים.

מרלית הר ציון:

או.קיי. אז אנחנו נעשה שיעורי בית לגבי המסמכים שאנחנו דורשים מתוך הבנה שלא לכולם יש כסף לגשת לפסיכיאטר.

היו"ר נחמן שי:

אותו דיון היה לנו פה עם חווה - - -

יעל גור:

זה הליך משפיל, צריך להגיד גם את זה ואם בודקים איזושהי השתדלות - - -

מרלית הר ציון:

אנחנו חייבים להבין שללא מסמכים רפואיים קצת בעיה להחליט על מצב רפואי של אדם ולא משנה מיהו אז אנחנו צריכים מסמכים רפואיים. אנחנו נבדוק איך אנחנו מקלים על ענין המסמכים.

נינה הלוי:

אני אשמח לומר מילה כאן?

היו"ר נחמן שי:

מי זה?

נינה הלוי:

נינה הלוי, נציגת הציבור בוועדה.

נחמן שי (המחנה הציוני):

קצר, כי אנחנו - - -

נינה הלוי:

משפט אחד. אני חושבת שנושא של מכתב מפסיכיאטר לא מתמיד משקף את המציאות המאוד מאוד אלימה, קשה ומתעללת שנשים טרנסגינדריות בזנות חוות. אני חושבת שצריך להרחיב מאד את מינעד האפשרויות לתת לנשים טרנסגינדריות תמיכה, שכן הקיצבה המאוד מאוד קטנה שהן מקבלות במקרה הטוב, שהולך ונהיה נדיר, בחוויה שלי לפחות, פלוס הסיוע המאוד מאוד מצומצם בשכר הדירה, הם בעצם קצה החוט היחיד שלהן לאיזושהי מחיה בתקופה שהן מנסות לצאת מהזנות, וגם הוא מאוד מאוד לא מספיק, בפירוש, אני חווה עם אנשים שאני מלווה, הקשחה ברורה של התנאים ואני מרימה את הכפפה בכיף אבל זה המצב כרגע.

(היו"ר עאידה תומא סלימאן)

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה, תודה, לא, לא, שניה.

יעל גור:

היא פשוט שאלה אותנו. רק התייחסות קטנה. בהרבה אירועים מול הרבה גורמים אחרים, נותנים לעובד סוציאלי שמטפל באישה או באיש או בטרנסגינדר, לתת דוח סוציאלי ונראה לי שמול בטוח לאומי זו יכולה להיות דרך פתוחה, טובה והרבה יותר משקפת את המצב של האדם שחווה תהליך.

מרלית הר ציון:

אנחנו נבדוק את האפשרות הזאת.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה, אני מבינה שקיבלנו התייחסות מן הבטוח הלאומי בזמן שנעדרתי. אני הייתי רוצה לתת זכות דיבור, אנחנו בוועדה הזו מנסים להעלות נושאים שהם לכלל האוכלוסיה במדינת ישראל אבל אנחנו גם מנסים, אני לפחות, מנסה גם להעלות את הקול שברוך כלל לא נשמע הרבה מן האוכלוסיה הערבית ואני מבקשת, יש לנו היום משתתף בדיון, רוצה להתייחס? לא לרשום את השם בפרוטוקול.

מוזמן:

אני בן עשרים ושש. התחלתי לפני תשעה חודשים, היה לי מאוד קשה, מאוד מסובך, החבריה פה העלו הרבה נושאים טובים שרציתי להעלות אבל, מה שכן, שאני רוצה להעלות, שהדבר הזה לא קשור לכל הארגונים שתומכים בטרנסים פה אלא משהו שהוא ספציפי כזה. רשמתי כמה נקודות.

קודם כל לגבי הוועדה לשינוי מין, הוועדה מאוד מאוד מושכת ומושכת וזה מאוד קשה לכן אדם טרנס, אני רוצה לדבר על עצמי באופן אישי, מאוד קשה לי ללכת עם ביינדר כל הזמן, ביינדר שזה דבר שקושרים על החזה כדי להיראות שטוח ואני חושב שכל החבריה הטרנסים, הגברים הטרנסים שנמצאים פה מסכימים אתי. מאוד קשה לעבוד עם זה, מאוד קשה ללכת ברחוב עם זה, זה מפריע, אז צריך, וכן, גם לא בריא, זה פוגע בגוף, אז צריך לעשות משהו עם זה, עם הוועדה לשינוי מין כי באמת, הם סתם מטרטרים אותנו. אני לא צריך להגיע לדליה גלבוע אלף פעמים בשנה כדי שתתן לי אישור לעשות ניתוח של חזה. רוב החברים שלי, שהיכרתי בתקופה האחרונה, מן הקהילה הטרנסג'נדרית, כולם, רובם בעצם, עשו את הניתוח על חשבונם האישי, ואפילו אם קופת החולים רוצה להחזיר להם אז היא מחזירה חצי מן הכסף שהם שילמו.

עוד משהו רציתי לציין, יש מן הורמון שלוקחים אותו הטרנסג'נדרים שזה נקרא אפידו, שהוא לא כלול בסל הבריאות, שהוא עולה שלש מאות שקל, אני צריך לשלם - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חודשי?

מוזמן:

לא, זה כל ששה חודשים אבל גם זה עדיין יקר. טראנס לא יכול לגור בצפון ושם, תמיד מותקפים. אני, אחרי שעברתי לתל אביב, קשה לי מאוד, אני עובד מינימום שתיים עשרה שעות כדי לסבסד כל מיני דברים, כסף שמבקשים לרופאים, הורמונים, שכר דירה, כל מיני דברים.

ויש עוד משהו שאני לא זוכר מי, אחד מחברי הכנסת דיבר על זה, שצריך להפריד בין הקהילה הטרנסג'נדרית ללהט"בים, ההומואים והלסביות.

חייבים להקים מרפאה במרכז שהיא לטרנסים, איך להסביר את זה, שאנחנו צריכים המון השקעה מבחינה רפואית, מבחינה פסיכיאטרית, מבחינה נפשית, מכל הבחינות האלה, סליחה שאני, השפה שלי העברית לא ממש טובה - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

השפה העברית שלך הרבה יותר טובה מהערבית של כולם. תמשיך.

מוזמן:

רוצה גם לדבר על מה שקשור לבטוח הלאומי. אני חושב שמדינה שמכבדת את עצמה צריכה לדאוג לכן אדם במקרה ספציפי כמוני, כמוהו, כמוך. כי למשל, אנחנו צריכים אחוז לפחות, אחוז הנחה, בכל מיני תשלומים שמשלמים למדינה, מס הכנסה, ארנונה, מים, חשמל, כל מיני דברים, אנחנו אנשים שיש לנו קושי, קשה לנו לשרוד, אנחנו שורדים, אנחנו לא חיים, אנחנו שורדים כל הזמן, אנחנו במלחמה עם עצמנו, עם המשפחה, עם החברה, זה מאוד קשה להיות טרנסג'נדר, אף אחד לא מבין את זה. אתם כולכם יכולים

לדבר על זה אבל אף אחד לא מבין את זה. לא אתה מזריק הורמון, לא אתה מקבל את העצבים, לא אתה מקבל – סליחה שאני אגיד את זה, אבל זה קורה, כל הטרנסים פה יודעים, התקפי חרדה והתקפי - - -

קריאה:

דיספוריה, תקרא לזה.

מוזמן:

דיספוריה, וכל מיני שקשורים למין וכשהגוף מתחיל להשתנות וזה מאוד קשה אז אין תמיכה, יעני, רק בתקופה האחרונה, שהחבריה פה התעוררו ונתנו יד לנשים הטרנסיות, ואני מדבר עכשיו על הגברים הטרנסים, שהתעוררו והתחילו לתת יד לנשים הטרנסיות. הנשים הטרנסיות פה, במדינה הזאת, הן כל הזמן במלחמה, הן חודרות לזנות, מתנהגים אליהן לא יפה, מדברים אליהן בלשון של זכר, אני אישית, אני רואה, הנשים הטרנסיות יותר נשיות מכל הנשים הפעילות.

קריאה:

אנחנו גם - - - ועדיין אנחנו נתקלים בבעיה של תודעה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

נקדיש לזה.

מוזמן:

דבר אחרון שאני רוצה לשים עיגול עליו הוא הנושא של תעודת זהות. למה אני צריך לעבור ניתוח כדי שישנו לי את המין שלי בתעודת הזהות? למה? סליחה, אבל הממשלה לא קובעת לי מה אני, אני קובע לעצמי, זה מה שרציתי.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

כנראה יש לך אשליה שאתה חי בדמוקרטיה.

מוזמן:

אני לא חי בדמוקרטיה.

קריאה:

המשפט הכי חשוב.

מוזמן:

דבר אחרון, הטרנסים המבוגרים, אני רוצה לדבר על הטרנסים המבוגרים, שמגיל שלוש ומעלה, שהוא עשה ניתוח או עשתה ניתוח ואז, בגיל חמישים היא מוצאת את עצמה זרוקה ברחוב ובגיל הזה גם אי אפשר לעסוק בזנות. תודה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה רבה. אני חושבת שגם מה שלא הוזכר – למרות שזה נמצא בכל מילה, אני יודעת את הקשיים ושמעתי על הקשיים, למדתי עכשיו שאני לא יודעת, אני מדברת על זה אבל כנראה אף פעם לא אחווה את זה, אז לא אכיר את זה לעומק אבל, כמובן, כאשר באים מאוכלוסיות שהנושא עדיין מאוד לא מקובל ולא מובן ויש פה הרבה סטריאוטיפים, הקשיים הם אולי כפולים. שמעתי שהצלחת לעקור לתל אביב ואני חושבת שעצם העובדה הזו שכל מי שצריך לעבור את השינוי הזה או להחליט לעצמו לעבור אותו, צריך לעקור אותו, מתוך - - -

אלישע אלכסנדר:

בתוך מדינת ישראל יש מדינה בתוך המדינה, טרנסג'נדרים בתל אביב כי מחוץ לתל אביב אם את טרנסג'נדרית את לא יכולה לחיות.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

ראש הממשלה גילה לפני שבועיים שיש עוד מדינה, שהיא מדינת הערבים בתוך מדינת ישראל, אז אל תתחרו ביצירת עוד מדינה. יהיה לו קשה לנהל את הכול.

קריאה:

אנחנו חבר הלאומים עכשיו.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

חבר הלאומים הישראלי. אני רק רוצה להגיד. אנחנו חייבים לסכם את הדיון. תשמעו, אנחנו התחלנו באחת עשרה - -

קריאה:

יש פה את שון.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני יודעת, אני יודעת, יש לנו עוד שני דוברים, יש לנו קודם מנכ"לית ארגון "חושן" ואנחנו נסיים עם עדות של שון, אז קודם כל מנכ"לית ארגון "חושן", בבקשה, הגברת יהלי בן-עמי ויטנברג.

יהלי בן-עמי ויטנברג:

נאמרו פה דברים חשובים, אני חושבת שהייתי צריכה להגיב בצמוד לשותפתי ממשד החינוך שיצאה מפה כבר, כי אנחנו הארגון שמשרד החינוך מתהדר בו ואומר: הנה אנחנו שולחים את "חושן", אני רוצה לשים את הדבר הזה על השולחן, אנחנו מקיימים שמונה מאות מיליון "חינוך ואזרה" בתוך מערכת החינוך ומחוצה לה, מגיעים לשלושים אלף איש בשנה, נמצאים שם במקומות שאף אחד לא נמצא כי אף אחד לא מכשיר הורים, גננות, יועצות, לעסוק בזהות מיגדר, נטיה מינית וגם בנושא של משפחות הקשת, אנחנו שם. אנחנו מסובסדים באפס תקציב, הכסף – כמו שאמרה מירב, כבר פעמיים הוצא ולא מצאו את הדרך להעביר אותו.

דבר שני, שהוא חמור לא פחות, הגענו כבר, לא צריך להיות גאון, זה עלה מכל הארגונים, בדף שהוצג לשר החינוך, למנכ"לית משרד החינוך, שצריך להתחיל לעבוד עם הגיל הרך, עם צוותי החינוך של הגיל הרך, אי אפשר בכיתה י"ב להביא איזשהו להט"ב או טרנסג'נדר שידבר עם הורה או עם יועצת ויסביר לה בכלל מה זה טרנסג'נדר, מה ההבדל בין מין מיגדר לנטיה מינית, או עם איזשהו ילד שעוד שניה הוא חותך את הורידים ופתאום הוא יראה שיש חיים בתור טרנסג'נדר, אי אפשר לחכות לכיתה י"ב עם הדבר הזה. זה תשע עשרה שנים של לחטוף מכות על מי שאתה, זה לא הגיוני. ואנחנו באים ואומרים, צריך לרדת ולהכשיר את צוות החינוך לגיל הרך.

ואני חייבת לספר לכם אנקדוטה מהבוקר. "חושן" כבר חמש שנים מפתח תכנית להכשרה בנושא זהות מיגדר במשפחות הקשת למערכת החינוך, זה עוד עלה בתקופת שי פירון או קודמו. כתבנו את התכנית הזאת והאגף לקדם-יסודי עצר אותה, מכל מיני סיבות, "לא", "זה לא מתאים", "זה כן מתאים" מאז הדבר הזה נעצר. בשנה האחרונה אמרנו ב"חושן": די, לא ממשיכים לחכות לאישורים של משרד החינוך, הגענו למצב שחמש עיריות מבקשות את הפעילות, אנחנו הולכות להעביר פעילות למאתיים גננות בעיר מסוימת והיד עוד נטויה. אבל מה, משרד החינוך עוד לא מאשר את המערכת הזאת. אנחנו נעביר את זה כי המון – 'אפרופו' שבין מה שקורה במשרד החינוך לבין מה שקורה בשטח יש פער, אנחנו נעביר את הפעילות אבל, כשהתקשר היום בבוקר כתב מ-ynet למשרד החינוך וביקש את התגובה לזה שהכנו דפי צביעה עם שתי אימהות, שני אבות, ילד שרוקד בלט, ילדה שמשחקת בכדור, הוא ביקש את התגובה של משרד החינוך לשאלה האם זה מאושר, איזה יופי שקידמתם, אז קיבלתי טלפון: בבקשה, תעזרי, אי אפשר עוד להוציא את זה, זה עוד לא עבר את האישור, זה פה, זה שם, אמרתי: חבר'ה, חמש שנים מחכים לדבר הזה, כמה שנים עוד אפשר לחכות? שאני אימא לשני ילדים ואני צריכה לקבל פתקים מהקהל: לאימא ולאבא חג

שמח. אין פה אימא ואבא, יש פה אימא ואימא וזה לא הגיוני שימשיכו להגיד לילדים, לבנים: אתה תשחק במכוניות ואת תנקי, ואת תסדרי. זה מסוג הדברים שחייבים בגיל הרך וצר לי, זה יושב ברמת הפקידות. אם שפ"י ממליץ ואם הכנסת ממליצה ואם יש ארגון שכבר כתב, אז פקידה שיושבת על זה, על החינוך בקדם-יסודי שלא מוכנים עדיין לאשר את הדבר הזה והשטח כבר לוקח את הדבר הזה, אז זה אבסורד.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

או.קיי., תודה. שון.

שון דרורי:

טוב, אני אעשה את זה ממש בקצרה. אני שון, אני בן 23, אני טרנסגינדר f.t.m. ומי שלא סגור על עצמו אז זה מנקבה לזכר. אני, כשאני יצאתי מהארון בתיכון שלי, היה לי מאד קשה. בוא נגיד, לא כל כך היו לי חיי חברה באותה תקופה, כל הזמן הייתי מוצא את עצמי בהפסקות מסתובב לבד, כי לא הייתה לי את האופציה לתקשר עם מי שהיה נמצא סביבי, כשאני באתי ופניתי ליועצת של בית הספר והסברתי לה מה אני מרגיש, ולמה פשוט לא מוכנים לקבל את מה שאני רוצה להיות, היא פשוט היפנתה אותי לגורמי חוץ, במלים אחרות היא פשוט אמרה לי: אני לא יודעת איך לטפל בזה, זה לא באחריות שלי.

הפסקתי את שנות לימודי כמעט, הייתי מגיע רק למבחנים ורק לבגרויות. אני הייתי לומד הכול לבד בבית. בזכות אימא שלי, עם כל הקושי שלה, ועם כל הלמידה של הנושא של טרנסגינדרים היא עזרה לי ללמוד המון. בזכותה יצאתי עם שתיים עשרה שנות לימוד ועשרים ושמונה יחידות בגרות שזה מעל העוברי, בוא נגיד את זה כך. כשהתגייסתי לצבא אז זה היה מסגרת שאמרו לי שאין מצב שיקבלו אותי אז אמרתי: או.קיי., גם ככה בתיכון לא עשו את זה אז לא משנה, בוא נעבור את זה כי אני מאוד רוצה לתרום למדינה, זה משהו שהיה מאד חשוב לי וגיליתי שם אחרת, גיליתי שבבסיס שאני שירתתי, בצאלים, רופא היחידה היה באמת מדהים והוא הריץ לי את כל הענין של ההורמונים, שזה היה, דרך אגב, הרבה יותר קל מלקבל את זה באזרחות. תוך שבוע התחלתי עם הורמונים, הוא היה אתי בביקורות כל חודש, במעקב, כל דבר שרציתי הייתי פשוט פונה אליו, גם אם זה סתם שיחות כדי לעזור, זה כזה פחות או יותר על הרקע האחרון שלי.

כשהשתחררתי מהצבא, בוא נגיד שלא מצאתי את עצמי מבחינת תעסוקה. עברתי ממעסיק אחד למעסיק אחר, הייתי מקבל ששה שבעה סירובים ביום של עבודה. למרות כל זה אני הגעתי לאיזשהו שלב שאמרתי: למה אני צריך את זה? אני לא חושב שיש לי לאן להמשיך אם שבע עבודות אומרות לי ביום 'לא'. בזכות החברים שלי ובזכות המשפחה שלי, באמת, החברים האלה הם חלק מהמשפחה הזאת, נתתי צ'אנס אחרון לעבודה, ובסופו של דבר קיבלו אותי לעבודה, זו עבודה שהיא מאד נחשבת היום, אני עובד בשדה תעופה.

הבעיה היחידה בכל מקום אפשרי, זו תעודת הזהות, אני משתדל להזדרז. תעודת הזהות הזאת מנעה ממני כל כך הרבה דברים, אם זה להתקבל לעבודה, אם זה בלימודים שמסתכלים עלי בצורה שונה, זה משהו שהוא מאוד קריטי לי, אם זה הורמונים, כמו שאיילת סיפרה, שעושים לי המון בעיות ב"מכבי", קופת חולים שחשבתי שזה בדיוק ההיפך, אימא שלי עובדת שם דרך אגב, והייתי ב'שוקי' על התשובות שקיבלתי מהם, אני מקווה שאנחנו עוד נקדם את זה בהמשך.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

שון, שני משפטי סיכום.

שון דרורי:

כן, בעקרון, כל מה שאני רוצה להגיד הוא שמעבר לכל הדיבורים פה, אני שומע שכולם מדברים, אני מרפרף רק בגלל שכולם עברו את זה, זה לא מספיק הדיבור, הדיבור הוא מלים כמו על דף נייר, כמו הסעיף בתעודת הזהות שזה בסך הכל מילה על דף נייר, שעושים עם זה כל כך הרבה סיפור, אני לא חושב שזה מספיק לרשום את זה על דף ולבוא ולדבר על זה פה, כי אני הייתי בוועדה בפעם הקודמת ואני עדיין לא רואה שינוי, אני עדיין לא רואה - - -

קריאה:

בוועדה?

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

כנראה בשדולה.

שון דרורי:

ואני לא רואה שדברים זזים, אפילו לא בחלקם. אני חושב שבאמת צריך לקום ולהתחיל לעשות משהו. תודה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

תודה.

קריאה:

אם יורשה לי רגע. יש כאן אמא לילדה טרנסית בת ארבע שרוצה לדבר בשם אלה שאין להם קול, האם יורשה לה לדבר?

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

או.קיי. שניה, אני נותנת רק שתי דקות ואני מאד מצטערת, שתי דקות כי אנחנו חייבים לסיים את הדיון הזה, אי אפשר למשוך את הדיון עד אינסוף.

קריאה:

זה מובן. - - - גני ילדים, ילדים בני ארבע כבר.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

את גוזלת מן הזמן.

רבקה מלכה אולשטיין:

לפני כמה חודשים הבת שלי התחילה להודיע לי בעצם שהיא בת, היא בחרה לעצמה שם חדש ובהתחלה התייחסתי לזה כמו אל משחק, כאילו: אני כלבלב, אני דינוזאור, אני בת. אבל למזלי, אני מכירה אנשים, היו לי אנשים שיכולתי לשאול, היה לי למי לפנות, הייתה לי דרך לגלות שבגיל הזה זה כבר קורה, שזה כבר אמיתי, שזו כבר החוויה שלה, שזו כבר הזהות שלה ולכן, אני מתייחסת אליה כמו שאני מתייחסת אליה עכשיו אבל בגן, אין להם שמץ של מושג מה לעשות איתה, גם אחרי שאני ישבתי והסברתי להם והיו לי שיחות אתם, אין להם שמץ של מושג מה לעשות אתה. שולחים אותי לפסיכולוג, הפסיכולוג מבטל לחלוטין את הזהות שלה, לגמרי. הייתי צריכה לחפש בעצמי מישהי שמבינה בנושא, אילנה ברגר, הזכירו את השם שלה, הייתי צריכה לחפש בעצמי ולדבר אתה, אף אחד לא יודע לאן להפנות אותי, האם הילדה שלי צריכה קלינאית תקשורת? מנסים בעצם ללמד אותה לדבר על עצמה לא נכון.

כל המערכת לא מקבלת את זה שילדות כמו שלי קיימות בכלל והארון, סליחה, יש לי קצת חרדה, ילדות כמו שלי, אין שום דרך, אם אני לא הייתי מכירה טרנסים מצד עצמי אז אני לא הייתי יודעת איך להתייחס אליה עכשיו. אני הייתי עכשיו מנסה כנראה לשכנע אותה שהיא בן, בונה סביבה ארון שהיא היתה יוצאת ממנו בשלב הרבה יותר מאוחר ובמקום להיות איתה, הייתי עורמת עליה עוד קשיים.

אלישע אלכסנדר:

הלוואי וכל האימהות היו כמוך, כל הכבוד. פשוט גאוה.

רבקה מלכה אולשטיין:

הארון הוא חוויה אלימה. יש שם דכאון ויש שם חרדות ויש שם בושה ויש שם פחד בלתי נסבל ממה שאפשר, שיכול לצאת ממנו. אני מכירה אותו מכיוון הביסקסואלים. לא יכול להיות שלא תהיה לי הבחירה מצד הסביבה. אף אחד לא יודע להגיד לי מה קורה, כל מיני סימנים קטנים שאני יכולתי לזהות בגלל ההיכרות שלי עם הקהילה, אף אחד לא ידע להגיד לי, איבחנו את זה ככל מיני הפרעות התפתחות, אף

אחד לא ידע להגיד לי מה קורה, אלמלא הייתי מכירה לא הייתה לי הבחירה בכלל אם לאפשר לה להיות מי שהיא או לסגור אותה בתוך ארון, ולא יכול להיות שאני כאימא, מגלה שאני חייבת לעשות את כל המסע הזה בעצמי, אני חייבת לגלות את הכול בעצמי, ללמוד איך להתייחס אליה בעצמי, זה לא ייתכן, לא בניתי על שתי דקות.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

ואני יודעת שאני קצת אכזרית כשאני אומרת שתי דקות אבל לצערי הרב, לא, לא, שניה - -

קריאה:

היא רועדת מעצבים.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני יודעת, ואני מאד מצטערת שאני לא נותנת לך את הזמן המספיק כדי להביא את כל מה שיש לך להגיד אבל, לצערי הרב, אנחנו רק פתחנו, כל פעם אני חוזרת ואומרת, אנחנו רק מתחילות דיונים כנראה בוועדה, במיוחד בנושאים שלא היו דיונים עליהם מקודם, אנחנו נצטרך לעבור את המצבים האלה שיש בהם רצון לדבר יותר אבל זמננו מוגבל, אני משכתי את זה יותר ממה שציפיתי בהתחלה.

מיכל רוזין (מרצ):

עאידה, רק משפט, הזעקה שעולה פה, אני חושבת שהזעקה הכי בולטת פה היא שכל אחד מרגיש שהוא עובר בעצמו את ים היסורים לבד.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

מיכל, אם היית נותנת לי - -

מיכל רוזין (מרצ):

צריך לחצות את ים היסורים בעצמו - - -

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני הולכת לסכם את הישיבה ותאמיני לי, אני מרגישה, בדרך כלל אני רגישה לדברים כאלה. אז בואו, אנחנו נעשה את זה. אני רק אתן משפט מאוד קטן לעורכת הדין נאמן מנציבות שוויון ההזדמנויות, אני מבקשת, מאד קצר.

נועה ויקטוריה נאמן:

תודה ותודה רבה על הדיון, אנחנו חושבים שהוא חשוב וגם מרתק. אלישע הזכיר אותנו קודם והגברת חנה קופפר, שהיא מנהלת את המחקר שלנו בנציבות שוויון הזדמנויות בעבודה, היא ערכה סקר ראשוני מסוגו בישראל, בכל מה שנוגע לאפליית הקהילה הטרנסגינדרית בשוק העבודה, וממנו עולה שהזירה של שוק העבודה היא עוד זירת התמודדות מאוד מאוד קשה, של הקהילה הטרנסגית.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

יש לך משפטים מאוד ארוכים. ישר ולעניין.

נועה ויקטוריה נאמן:

לפי הנתונים שיעור המועסקים בקרב טרנסגינדרים נמוך משמעות לעומת הומואים, לסביות ובי-סקסואלים, והם מרוויחים מעט או הרבה מתחת לממוצע. הנתון האחרון הוא ששיעור גבוה במיוחד מהם מועסקים כעובדים בלתי מקצועיים, בתעסוקה יש עוד להגיד, אתם מוזמנים להיעזר בנו להרצאות בנושא, כמה שתרצו.

היו"ר עאידה תומא סלימאן :

תודה, תודה. למרות שהסקר הזה הובא בפנינו לפרטי פרטים בדיון קודם וגם עכשיו אני מודה לך.

אני רוצה לסכם רק את הדיון הזה, כי אני חושבת שאנחנו רק בתחילת הדרך מבחינת העשייה. אני כמובן לא מורידה מערך העשייה שנעשתה על ידי השדולה בשנים קודמות אבל אני חושבת שכוועדה פרלמנטרית אנחנו בתחילת הדרך.

אני חייבת להגיד שלמרות שחשבתי שאני מכירה את הנושא, למדתי המון היום ולמדתי במיוחד על המצוקה האישית והכללית של הקהילה. יש את ההרגשה שבאמת, דרך היסורים הזו יש בה – במיוחד בחלקים מסויימים, בתוך הציבור הישראלי, יש את היסורים האינדיבידואלים האישיים שאף אחד, שלא מוציאים בעצם מי שיחבק, מי שייתן את התמיכה, מי שיעזור, במיוחד שהחברה בדרך כלל עושה את ההיפך והיא מקור לייסורים במקרה הזה, לאו דווקא של תמיכה. אני מאוד שמחה לשמוע שיש בתוך הקהילה הטרנסג'נדרית את הסולידריות הזו ואת התמיכה ואת החיבוק, כי בסופו של דבר זה כלי מאוד חשוב בהשרדות ואני משתמשת במושג הישרדות.

מבחינת מוסדות המדינה, אני חושבת שאנחנו הולכים לסכם את הדיון בכיוון הזה. קודם כל אנחנו נפנה, ואומר משפט אחד קודם. נכון, יש צורך בגישה שהיא יותר מדינית, מכילה ותכליתית וכוללת, שמכוונת את העשייה בנושא הזה אבל, אני מאוד מצטערת, זאת המחלה של המדינה הזו, שאין ראייה כוללת בשום נושא שאנחנו מעלים, לצערי הרב. אם מדברים על אלימות אז אנחנו מסכמים בצורה כזו ואם אנחנו מדברים על חינוך אז אנחנו מדברים גם בצורה כזו, או "חס וחלילה" כשאיזשהו משרד יש לו גישה כוללת, אז בדרך כלל היא גישה דורסנית והיא לא לכיוון שאנחנו חולמים עליו.

אז נכון, יש צורך בגישה כזו ואנחנו נפעל למענה אבל, אף פעם לא נדע מה בא לפני מה. המודעות וההבנה וההטמעה של הבעיה עם למידתה או מדיניות שתוביל לשינוי הזה. אבל אנחנו נפעל בשני הכיוונים, זאת האסטרטגיה שבדרך כלל עובדת בשינוי חברתי.

אנחנו נפנה למשרד הרווחה ונרצה לקבל תשובה לשאלה למה אין מענים ולא חושבים על מענים לאוכלוסיות שהן מעל לגיל 25, או לטרנסג'נדרים שהם מעל גיל 25. אנחנו נרצה לדעת איך מכלול הפרוייקטים שהוזכרו עומדים ברצף הטיפולי. האם יש בכלל ראייה בתוך המשרד שיש בה רצף לכלל הגילאים ולכלל הצרכים, או שאנחנו מלקטים מפה ומשם מה אפשרי ומה אפשר לעשות. וכמובן, אנחנו נדרוש לספק את התקציבים הנדרשים. כאשר אני שומעת שיש פרויקט שעומד ותלוי על מאתיים וחמשים אלף שקל שנתיים, כאשר חולקו מיליארדים, שמונה עשר, מרזרבות לפני שבועיים אז זה קצת עושה לי צמרמורת.

אנחנו גם נרצה לפנות למשרד החינוך, אמרתי שהועדה בשיתוף פעולה עם ועדת החינוך מקיימות דיון מיוחד בנושא תכניות משרד החינוך, כי לצערי הרב, אי אפשר להשתמש בקלף הגיוקר הזה כל פעם, להגיד לנו: יש לנו את התכנית על כישורי חיים, וכל פעם שאני מעלה איזשהו נושא שולפים את הגיוקר הזה ואומרים לי: תכנית לכישורי חיים, אנחנו נרצה להבין יותר לאיזה כיוון הם מובילים.

אנחנו נעלה את הנושא של התכניות שהארגונים בעצם מעבירים, ואת הצורך בסיבסוד הארגונים ובתמיכה. לא סבסוד אלא תמיכה בארגונים, בעצם.

הועדה תפנה למשרד הבריאות שוב ותבקש שינוי מהותי. קודם כל נרצה לדעת את כל המידע שקיים ואת כל הנתונים שקיימים בתוך הועדה הזו כדי לעקוב אחרי העשייה שלה. אנחנו נרצה להבין מה וכמה עומד, מבחינת הקצאות לניתוחים וגם לטיפולים שונים, הורמונליים או טיפולים אחרים, שאני לא מודעת להם אבל, אנחנו נפנה למשרד הבריאות ונרצה לקבל את הנתונים. עד כמה שידוע לי התחום הזה הוא לא סוד בטחוני, אחרת היו מעבירים את זה לוועדת חוץ ובטחון ולא נותנים לי לגעת פה, אז אם כבר אז אנחנו נרצה לקבל את המידע.

אנחנו נרצה שמשרד הבריאות יחזור בו מן ההוראות ומחוזר המנכ"ל שבעצם החזיר אותנו לאחור. אנחנו נדרוש שינוי של חוזר המנכ"ל כי כל עוד לא ישנו את אופן הוצאת התעודה הציבורית או המסמך הציבורי, אז לא יהיה שינוי גם ברשות האוכלוסין. אז לפני שאנחנו פונים לרשות האוכלוסין ויזרקו בפניי את הטענה ההיא על הוצאת התעודה הזו, נלך ישר ונדבר עם משרד הבריאות ואני אפעל כדי לשנות את חוזר המנכ"ל בנושא הזה.

יש נושאים שהם קשורים לגישה הכללית, למרות שאנחנו עוד לא שם. אי אפשר לדבר על הכשרות לאנשי מקצוע שבאים במגע מכל מיני תחומים עם הקהילה הטרנסג'נדרית, מבלי להיות עם ראייה כוללת

אבל, אם נצליח לדחוף משהו מכיוון משרד החינוך ואם נצליח שמשרד הבריאות גם ידווח לנו על איזה סוג של הכשרות הם עושים, אז אנחנו נתקדם לאט לאט.

אני אבקש מכלל המשרדים שבאים במגע ואני מבקשת גם מכלל הארגונים שיתנו לנו 'טיפים' לאיזה משרדים במיוחד הם חושבים שכדאי לפנות, כדי לקבל מידע מכל משרד לשאלה מה הדחיפות של ההכשרות שנעשות לאנשי המקצוע שהם תחת אחריות של המשרד עצמו, בנושא של הצרכים של הקהילה הטרנסג'נדרית. לגבי תכנית למניעת אובדנות, סליחה, גבירתי, לא הייתי כנראה כשדיברת אבל אני מאוד ארצה - - -

שושי הרץ:

לא דיברתי.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

לא דיברתי?

שושי הרץ:

אני רוצה רק משפט. התכנית הרבה יותר נגישה ממה שדובר פה.

היו"ר עאידה תומא סלימאן:

אני מציעה דבר כזה ומציעה שתדווחו לי אחר כך. שאת תיזמי פגישה עם הארגונים שיושבים פה, ועם אלה שלא מיוצגים כבר נפגשתם אז אני מקווה שאני אשמע דיווח יותר מאוחר על הנגשת התכנית, אפילו יותר ממה שהנציגה אומרת. תודה לכולם, ריגשתם אותנו, נתתם לנו הרבה ללמוד, תודה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:13.